

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy óra 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Nyomtat, december 2.

A herceghalomi gyásznap.

Döbbenetes katasztrófára virradt ma Magyarország népe. A fővárostól alig ötven kilométernyire a bécsi gyors és a gráci személyvonat egymásba furódott. Csaknem hetven halottja van ennek a nálunk szinte példátlanul álló vasuti szerencsétlenségnek. A két vonat összeütközését vasutas nyelven szólva „hibás váltóállítás” okozta, amely lehetővé tette, hogy mindkét vonat ugyanazon sínpáron rohanjon tovább. Az első pillanatokban szinte hangtalan rémülettel álltunk meg a vészír mellett. A sok nemzeti csapás között, amely a harmadfél esztendő háboruban ért bennünket, azt is meg kellett értenünk, hogy a király temetéséről jövő nagyjaink vonata átgázol a szabadságot katonákkal és polgári munkásokkal zsúfolt vonaton. Diplomáciai kiváltságunk, a szerbiai magyar kormányzó megcsónkított holtteste fölött kérges tenyerű munkások üveges tekintetű roncsai hevernek új nemzeti katasztrófánk véres harcterén, a szürke kis Herceghalomon.

Kit okoljunk a rémes eseményért, amelyhez hasonlót az ellenséges államokban, legutóbb Angliában is számosat termelt már a háború folyamán az emberi gondatlanság és bünsz felelőtlenség. De vajon szabad-e egyikét ember könnyelműségét odaállítani a szerencsétlenség okául? Szabad-e azt mondani, hogy az a szegény váltóőr, aki pillanatnyi feledékenységgel hetven embert a halálba zavart, börtönbe való hitvány lélek? Mindnyájan jól tudjuk, milyen emberfeletti munkát teljesítenek a háború alatt a magyar vasutasok. Ha valaki béke idején azt mondja, hogy egy-egy vasuti közeg ekkora teljesítményre képes, kinevették volna. Különösen a vonatkísérő és a pályafentartási személyzet napról-napra tizenegy-tizenöt órát dolgozik fizikumának és szellemi erejének teljes megfeszítésével, nehogy a reá bízott nagy vagyonértékekben és emberanyagokban kárt okozzon. Az államvasutak igazgatósága már sokszor beismerte, hogy a mi vasutaink képességüket messze túlhaladó munkát kénytelenek végezni. Igazán nem csoda, ha egy-egy kimerült emberi szervezet olykor a legváltóságosabb pillanatban felmondja a szolgálatot és a herceghalomhoz hasonló gyásznapot idéz elő.

Az egész ország egyetlen hatalmas harcter most. A lövészárkokkal átszelt frontokon is történnek hibák,

tévedések, balesetek, amelyek, emberek, gyakran tömegeket követelnek áldozatul, mert a tulerőben lévő ellenség néha ott is kimeríti hőseink csodás erejét.

A front mögötti polgári harcterén is számos áldozatot kíván az emberi agy tulfeszítése. Ez azonban még nem ok arra, hogy kétségbeessünk és fájdalomunkban elveszítsük biztos győzelmünk zálogát: nyugodt öntudatunkat. A halottakat elföldeljük, a romokat eltakarítjuk, a hibásokat eltávolítjuk és megtesszük az óvintézkedéseket, hogy az ilyen csapásokat a jövőben elháríthassuk. Azután tovább megyünk előre — a haladás gyorsvontán. (=)

Kampolungtól és Pitesztől délre megförtük az oláhok ellenállását.

Budapest, december 1. (Hivatalos.)
A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcter:

A dunai hadsereg Bukaresttől dél-nyugatra az Argesul alsó folyása felé, nyomul előre. Pitesztől délkeletre és Kampolungtól délre és keletre a szövetséges csapatok győzelmes oszlopai megtörték a románok ellenállását. Az ellenség vesztesége foglyokban tegnap is több ezerre rugott, ágyukban és hadiszerekben a zsákmány nagy.

József főherceg vezérezredes hadsereg harcvonala:

Az oroszok most is mindent elkövetnek, hogy Arz és Kövess tábornokok derék csapatain erőt vegyenek. A harc vonal délfelé kiszélesedett, mert a románok a határhegységben, Kézdivásárhelytől keletre a támadókhöz csatlakoztak. A harc újból a legnagyobb elkeseredéssel folyt. A védők számos helyen ellentámadásba mentek át. Az eredmény tegnap is a mi oldalunkon volt.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja:

A Zlota-Lipánál török csapatok visszavertek egy orosz előretörést és a megvert ellenséget árkaikig üldözték.

Olasz harcter:

Görztől keletre és a Karszt-fensíkon váltakozó hevességgel folyt a tüzéségi harc. Tüzelésünk következtében számos olasz löszer és aknaraktár felrobbant. Karintia és Tirol egyes szakaszain szintén heves tüzéségi tevékenység folyt. Ellenséges repülők

az Etsch völgyében bombákat dobtak le, anélkül, hogy kárt okoztak volna.

Délkeleti harcter:

Nincs ujság. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Délről és délkeletről is közeledünk Bukaresthez.

— Sztugraszott oláh seregek menekülése. — Elvéreznek az oroszok az erdélyi hegyekben. —

Berlin, december 1. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcter:

Nincs jelentős esemény.

Keleti harcter:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonala:

A Zlota-Lipa mentén a török csapatok visszavertek több támadást és utána nyomultak a visszaözönlő ellenségnek és súlyos veszteségeket okoztak nekik, számos fogolylyal tértek vissza.

József főherceg vezérezredes harcvonala:

A Kárpátokban az oroszok és a déli szárnyon a románok folytatták tehermentesítő előretöréseiket. Az ellenség a Jablonica szoros és a kézdivásárhelyi medencétől keletre emelkedő magaslatok között, légvonalban 300 kilométer hosszúságban elkeseredetten támadott. Nagy véráldozata és löszerpazarlása a hosszú frontnak tegnap is csak alig egy helyén járt előnyökkel. Csapataink többször ellentámadásba mentek át és visszavettek az ellenségtől ogy területet, a meyeiket előtte való nap foglalt el. Különösen kitüntették magukat a Smotrecen a márburgi vadászok, akik előretörve az ellenség állásából több mint 40 fogolylyal és két géppuskával tértek vissza.

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

Nyugat-Romániában hadseregüktől elszakított román csapatok különböző irányokban keresik a menekülést elkerülhetetlen sorsuk elől. Nemet-osttrak-magyar üldözők tegnap 300 emberüket fogtak el. Kampolungon és Pitesztin át folyó völgyek mentén Oláhországban előretörő oszlopok gazdag zsákmányt szereztek foglyokban, ágyukban és járművekben, különösen azonban máhokban. Az Olt felől előrenyomuló haderőinkkel az ellenség számos folyószakaszon

szembeszállott. Viészavetettük. Egy román hadosztály támadó előtörése, amely elől lovasságunk kitért, sem tudta előnyomulásunkat feltartani. A dunai hadsereg kivívta az átjárást a Neajlov lapályon és Bukarest irányában az Argesul alsó folyásához közeledik. A románok tegnap súlyos veszteségeiken kívül eddig jelentett adatokat nem számítva, több mint 2500 foglyot, 21 ágyut, köztük három mozsarat vesztek. Dobrudzsában az ellenség megtámadta a bolgárok

balszárnyát. Az előretörő tömegek tüzelésünkben összeomlottak. A balsikeren az angol páncél gépkocsik sem tudtak változtatni. Köztük kettő akadályaink előtt szétlőve fekszik.

Macedóniai hadszíntér:

Az entente csapatai újra sikertelenül törtek előre Monastirtól északnyugatra és Grunisténél a Csernától keletre fekvő német-bolgár állások ellen. **Ludendorff, első főszállásmester. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)**

A legnagyobb vasuti katasztrófa.

(Hetvennél több halott. — 192 sebesült. — A mozdonyvezető és a váltóór vétkeisége. — A halálvonat utasai.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Mint egy hosszú fekete szőnyeg húzódik az éjszaka a királyi ravataltól egy kis vasuti állomás perronjáiig. Két hosszú fekete szőnyeg e fekete szőnyegen, amelyen a legrettegetesebb dans makabre-t, velőig ható haláltáncot lett egy fekete ellenség. Száguldó paripájának két tüzes szeme lángokkal vigyorg bele a sötét éjszakába, amelyben pár pillanat múlva rémesen sikoltó emberek kinjai kergetőznek.

Herceghalom! Sokáig állomása lesz a vasuti szerencsétlenségek fölött aggódó lélek. Száz asszonyi szem könye fog arra felé folyni, ahol most néma halottak összeroncsolt tetemei fekszenek. Milyen szatirája, e sorsnak, a véletlennek, amely a mondák Herceghalmából a valóság hullahalmait teremtette meg. Felismerhetetlen tetemek, amelyek nemrég még az élet gyönyöreinek örültek, emberroncsok, amelyek daliák voltak, őszülő bőlesek, fiatal diákok, apák büszkesége, anyák reményei, szép magyar katonák — mind-mind összetörtetek egy pillanat alatt!

A megrendítő szerencsétlenség első híre a késő éjjeli órákban az *Aradi Közlöny* szerkesztőségébe érkezett először. Reggeli lapunkban szűkszavú táviratban adhattunk csak hírt e szörnyű éjszakáról, a vérnek, tűznek, rémületnek és halálnak e borzalmairól, de a délután folyamán már két külön kiadásban adhattuk tudtára a részleteket közönségünknek, amelyek sorai között is megdöbbenést és rémületet keltett e hírből. Mai számunkban aztán a legteljesebb leírását adjuk ennek a vértakarának, amely nagy arányaival világ a legnagyobb vasuti szerencsétlenségei közé teszik.

Az első hírek.

* A katasztrófáról szóló első hír éjjel két óra után érkezett Budapestre. — Herceghalom állomásán a bécsi gyorsvonat belefutott a gráci személyvonatba. Mindkét vonaton sok a halott és a sebesült. Hírlik, hogy a halottak száma hetven, a sebesülteké kétszáznál több. A bécsi vonat utasai közt sokan voltak, akik a temetről jöttek, de nem a különvonatokkal.

Az összeütközés tizenegy óra huszonnégy perckor történt. A bécsi gyorsvonatnak a szokottnál nagyobb késése volt a temetésre indított külön vonatok miatt. A két összeütközött vonatnak Herceghalom állomásán kellett volna elkerülnie egymást. *A váltóór a helyett, hogy a szabad sínparra engedte volna a bécsi vonatot, ugyanarra a sínparra engedte, amelyen a gráci vonat állott.* A következő percben megtörtént az irtózatos katasztrófa. Éjjel három órakor a keleti pályaudvarról külön személyvonatot küldtek Herceghalomra. A budapesti mentők az összes automobilokkal a szerencsétlenség helyére mentek.

A vonatokon igen sok előkelőség utazott.

A vasuti katasztrófa sebesültjeinek nagy tömegét délben várták Budapestre. *A halottak között határozottak felismerték Thallóczy Lajost, Szerbia polgári kormányzóját.* Az áldozatok legnagyobb részét a gráci vonat utasiból kerültek ki.

Ma délelőtt kilenc órakor befutott az első vonat Herceghalomról a megmenekültekkel és hetven sebesülttel. Ennek elindulásáig mintegy hetven halottat húztak ki a romok alól. Fél tíz után befutott a német Lazaret-vonat, amely önként felajánlva segítségét, elsőnek ment ki a szerencsétlenség színhelyére. A hatvan kocsi-ból álló vonat mintegy ötven sebesültet hozott magával és Thallóczy holttestét.

Budapestről telefonálják: Az összeütközés Herceghalom őrtornyánál történt. A hármasszámú gyorsvonatot tegnap a bécsi pályaudvaron két részre osztották, mert a sok utast nem tudták elhelyezni egy vonatban. A második vonaton utaztak Hazai Samu báró és Harkányi János báró miniszterek. Mikor ez a második vonat Győrbe érkezett, az ottani állomásfőnök intézkedett, hogy az első gyorsvonat várja be ezt Komáromban, hogy a miniszterek vonata előbb érkezzen Budapestre. Így is történt és *Hazay és Harkányi* vonata előbb futott át Herceghalomon sértetlenül és baj nélkül.

Mikor a második vonat fél egykor befutott Herceghalomra, megtörtént az összeütközés. A gráci személyvonatban szabadságot katonák és a mozdonyhoz kapcsolt harmadosztályú kocsi-ban jobbára asszonyok és munkások voltak.

A gyorsvonat csomagkocsija után volt kapcsolva Thallóczy szalonkocsija. Ebben a kocsi-ban utazott a külügyminiszeri osztályfőnök titkárával, egy nőrokonával és ennek kísérelőjével. Thallóczy levetkőzött és úgy feküdt le. A vagon legszélső fülkéjében volt, amely legközelebb esik a mozdonyhoz, a következő fülkében pedig a nőrokon és kísérelője helyezkedtek el.

Thallóczy ágya magasan felugrott. Az összeütközés ereje a kormányzót a koci me-nyezetéhez vágta, s a koponyája négy részre repedt. A mozdony kidöntötte a táviróoszlopokat és a szemafort.

Elsőnek egy komáromi ügyvédet húztak ki a gyorsvonat romjai alól, akinek mind a két lába eltört. Thallóczy holttestét csak reggel 7 órakor tudták kiemelni a romok alól. A holttesteket ponyvakkal takarták le. A reggeli órákban Korády Sándor államvasuti főfelügyelő a vizsgálat megejtése végett a helyszínére utazott.

A gyorsvonat egyik kocsi-ban utazott Kemény Ferenc hírlapíró, a Pesti Hírlap mun-

katársa. Egy karcolás nem esett rajta. A koci, amelyen utazott, teljesen épen maradt.

A gyorsvonat mozdonyának eleje épen maradt. Vida főmozdonyvezetőnek és a fűtőnek esodálatosan nem történt bajuk. A gyorsvonat a személyvonat negyedik vagonjára futott rá. A 4, 5 és 6-os kocsi kiugrottak a sínekből. A mozdony tovább futott Bicske felé. A személyvonat ama kocsi-ból, amelybe a gyorsvonat belefutott, az utasok holtan estek ki az ablakokon. Az áldozatok főként katonák és asszonyok.

A gyorsvonaton utazott Medve Zoltán főispán is, akinek azonban semmi baja sem történt.

Reggel 7 órakor érkezett Budapestre az első segélyvonat azokkal az utasokkal, akik épségben maradtak. Konez Ede miniszteri titkár elmondotta, hogy a gyorsvonat utolsó kocsi-ban utazott. Késő éjjel óriási robbajra értek fel. Az utasok a legnagyobb negligésben ugráltak ki a kocsi-ból. Az első pillanatban senkisé tudta, hogy mi történt. A segélykiáltásokat, a jajgatásokat alig lehetett elviselni. Nyöszörgő s jajgató sebesültek egész tömege kiáltozott segítségért a romok alól. A sebesülteket az állomásfőnökség irodájába vitték, köztük a Ferenc József katonai intézet néhány növendékét, akik tanáraikkal vettek részt a király temetésén.

Hivatalos jelentés a katasztrófáról.

A Máv. az alábbi hivatalos kommunikét adta ki a katasztrófáról: Herceghalom állomásán tegnap este az ezerháromszáznyolcas gráci személyvonatot kihaladáskor átszelte a bejáró harmadik számú bécsi gyorsvonat második része. Az átszelés oka, hogy a megálló jelzést később vették észre és nem tudták a vonatot megállítani. Az átszelés következtében az ezerháromszáznyolcas vonat kocsijai összetorlódtak. A gyorsvonat szalonkocsija, amelyben Thallóczy Lajos a szerbiai kormányzó polgári adlatusa utazott és a következő Pullmann koci megrongálódtak. Thallóczy meghalt. A társaságában lévő titkársja és egy nőrokon, egy főhadnagy sértetlenek maradtak. Thallóczy fején megsérült. A gőzvezetőeső keresztül ment rajta.

Az ezerháromszáznyolcas gráci vonat többnyire harmadosztályú utasokat vitt. Megállapították továbbá, hogy a Ferenc József intézet két növendéke is meghalt, akiknek nevét eddig nem tudták megállapítani. A halottak száma hatvanhat, többnyire katonák. A sebesültek száma százötven, köztük hatvannál több súlyos sebesült. Ezeket kórházvonaton, részben Budapestre, részben Komáromba szállították. A hír éjjel egy órakor érkezett meg az államvasutak igazgatóságához, ahol az inspekciós tiszt Silberer dr. titkár és Karenovics főfelügyelő átvették a hírt. Rögtön értesítették Tolnay elnökigazgatót, aki Preisah Alfréd főfelügyelővel, Offner üzletvezetővel a helyszínére ment és délelőtt tizenegyig ott tartózkodtak, intézkedtek, hogy a sebesülteket a lehető leggyorsabban elszállítsák és a forgalmat mielőbb helyreállítsák.

Hivatalosan megállapítják, hogy a Ferenc József intézet növendékei közül csupán Eltető Dénes halt meg, míg a vonaton lévő másik növendék, Veres Imre súlyosan megsérült és a Pajor szanatóriumba szállították be.

Szemtanuk elbeszélése.

Mint az *Aradi Közlöny* második kiadásában megírta, Knübel Rezső, a Ferenc József katonai intézet tanára, aki növendékeivel jött a vonaton, elmondta, hogy a szerencsétlenség éjjel után pár perccel történt. A bécsi gyors-

vonat teljes erővel belefutott a gráci vesztegő vonatba. Az első kocsik széttuzódtak. A bécsi vonatból csupán Thallóczy szalonkocsija pusztult el. Thallóczy titkára Junger és Thallóczy huga súlyosan megsérülve kiestek a kocsiból. Thallóczynak a feje összezúzódott és szörnyet halt. A Ferenc József intézetnek egyetlen növendéke, *Eltető* Dániel erdélyi fiú halt meg, kettő pedig súlyosan s többen könnyebben megsebesültek. Waggonjuk, amely a szalonkocsi után következett, kerekeivel a személyvonatra felfutott. Négy óras elkéseredett halálos tusával kiásták magukat a romokból. Rögtön mentéshöz láttak. Német tisztek azonnal telefonáltak Győrbe, ahonnan német árkászok jöttek segítségül. — Hazai honvédelmi miniszter a szalonkocsiját Győrben lekapcsoltatta. Azonnal értesítették, hogy ne utazzék el, nehogy belefusson a romhalmazba. Jankovics kultuszminiszter szintén ezzel a vonattal akart utazni, ámde kocsiját még Bécsben lekapcsoltatta.

Sisak Tamás szegedi honvéd elmondta, hogy éjjel után mély álmukból borzalmas zökkenés verte fel őt és bajtársait. A bécsi vonat utolsó kocsijában voltak. Semmi bajuk. Azonnal a mentési munkálatokhoz láttak. Több óras elkéseredett munkával sikerült a romokat nagyjából eltakarítani.

A második vonattal megérkezett mentők és vasutasok szintén azt mondják, hogy a bécsi vonatnak csupán két halottja van: Thallóczy és *Eltető*. Néhányan könnyebben, egy páran pedig súlyosabban megsebesültek. A többi halottak és sebesültek a gráci vonat utasiból kerültek ki. Legtöbbje munkásember. A halottakat egyelőre Herceghalomra hagyták. A mentési munkálatokkal még nem készültek el.

Medve főispán a katasztrófáról.

Mint említettük, a bécsi gyorsvonat utasai között volt *Medve* Zoltán Kraszószerénymegye főispánja is aki megérkezése után így mondta el az utazás részleteit:

— A bécsi gyorsvonat utasokkal szorongásig megtömve indult utnak. Hogy milyen sokan utaztak annak jellemzésére csak annyit mondok, hogy az étkezőkocsiban öt table d'hoteot szolgáltak fel. A vonat félórai késedelemmel indult el, mert *Thallóczy Lajos szerbiai kormányzó még este mindenáron Budapesten akart lenni* és nem tudta, hogy melyik vonathoz csatoltassa szalonkocsiját? Ahhoz-e amelyik a miniszterekkel indult el, vagy pedig a közönséges gyorsvonathoz. **Végre is ez utóbbira szánta el magát.** Termes kocsiját a csomagszállító kocsi után csatolták. Ezután következett egy II. osztályu, ezután pedig egy III. osztályu Pullmann-kocsi.

— Háromnegyed egykor éjjel után Herceghalom állomás körül rettenetes dörgés zavarta meg utazásunkat. *Miklós* Elemér, fővárosi tanácsjegyző, aki a mellettem levő fülkében utazott, felordított, mert — mint utólag megtudtam — fejére esett a podgyász. Utitársaim, *Guillaume* Arpád honvéddandárparancsnok és felesége ijedten ugrottak fel. En magam pedig fejemet beleütöttem az ülés támláiba. Szemüvegem leesett és jó fél óra hosszát tartó szédülés fogott el. A vonat hirtelen erővel fékezett. Kinéztem és elől **óriási tüzet láttam.** A vonat nyílt

pályán megállott. Kiabálás, orditozás, szaladgálás, nagy össze-visszaság — ami előm tárult, mindenki leugrált a vonatról. Valóságos csata volt ez.

Leszállottam én is s rettenetes látvány tárult elém. A pálya meg volt rongálva, szematorok, jelzőkészülékek rúdultek a meggörbült sínekre, nagy amerikai mozdonyunk pedig úgy beleszaladt a gráci személyvonat második személyszállító kocsijába, hogy a szó szoros értelmében kettészakította azt.

A mi vonatunk a következőképen járt: **A pak-kocsi kinyomta a szalonkocsit és egyik felét feinyomta az utána csatolt II. osztályu vagon tetejére, a szalonkocsi másik felét azonban magával vitte a gráci vonat.** A szalonkocsi utasáról, *Thallóczy Lajosról* nincs hír. O nyomtalanul eltűnt. Titkára *Junkert* dr., ki teljesen levetkőzve aludt a szalonkocsi egyik fülkéjében, kirepült a földre, de csodálatos módon még csak meg sem ütötte magát. *Hasonlóképen járt Thallóczy* vendége, *Rhemen* báróné, a *belgrádi katonai kormányzó unokahuga, ki szintén teljesen levetkőzve aludt és legnagyobb pongyolában zuhant ki az uttest közepére.* *Baja* azonban, apró horzsolásokon kívül nem történt.

A szalonkocsit követő II. osztályu kocsiban a *Ferenc József* intézet igazgatója, két tanára, 19 növendéke utazott. Közülök ismerőseim, a két *Spilka* fiú, a *hódmezővásárhelyi főispán* fia, három *lábűrest* és két *kartűrest* szenvedtek. *Podhraczký* Olivérnek, az orsói főszolgabíró fiának, nem történt semmi baja. Egyik *Spilka* fiú és *Podhraczký* keresztbe feküdvé hevert háromnegyed egytől háromnegyed négyig. *Fölöttük* *Eltető Dénes* szászregeni földbirtokos egyetlen fia, ki azonban meghalt.

— Kimondhatatlan munkába került, míg a fiukat kiszabadítottuk. Ugyanebben a vagonban utazott egy férfi, aki eltűnt és egy nő, akinek mind két lábát levágták. A nő ötéves leánya meghalt. Láttam egy kupacot, melyben össze voltak hordva lábak, fejek és karok. Láttam egy asszonyt, kinek féloldala le volt szakítva. A halottak számát negyven-ötvenre becsülöm. Sebesült lehet kétszáz, közöttük száz súlyos. A mentés nagyszerű munkájában igen nagy része van *Guillaume* ezredesnek, aki a kocsik alá bujt és vérben, sárban mászva, huzta ki a sebesülteket.

Vörös Péter a gyorsvonat kalauza elmondja, hogy *Thallóczyt* alomban találta a katasztrófa. A teljesen összelapult kocsiban lálták meg a holttestét és megállapították, hogy az összeütközés pillanatában már meghalt. Az egész vasuti kocsi romhalmaz és mélyen belefuródott a földbe.

Egy államvasuti hivatalnok, aki a bécsi gyorsvonat negyedik kocsijában utazott, elmondja, hogy ehhez a katasztrófához hasonló szerencsétlenség évtizedek óta nem volt sem nálunk, sem egész Európában. Az tény, hogy az előjelző tilosan volt beállítva, de állítólag nem volt kivilágítva.

Vida János, a gyorsvonat kalauza azt állítja, hogy az előjelző az ő megfigyelése szerint is tilosan volt állítva és ő rendesen fékezett is, de már későn volt. A vészféket is hasztalan alkalmazta.

Thallóczy sietett a halálba.

(A *Ferenc József*-intézet tanuló.)

Bécsben az *Ostbahnhofon* indulásra készen állt már a vonat, csak *Thallóczy* Lajos közös pénzügyminiszteri osztályfőnök megérkezését várták, aki végre nagy késéssel érkezett meg. Nyomban kérte a vonat vezetőjét, hogy a vonat teljes sebességgel robogjon, nehogy lekésse a Budapestről Belgrád felé induló vonatot, amellyel mindjárt tovább akart utazni. *Thallóczy* titkárjával és egy hölgygel utazott együtt és kocsija elsőnek volt a mozdony után kapcsolva. A második kocsiban rengeteg utas volt, közöttük a *Ferenc József* intézet tizenkilenc növendéke is, akiket három tanárjuk, *Horváth* Kálmán dr., *Klubeszék* Rezső és *Kozák* Lajos dr. kísért fel Bécsbe átélése temetésére. Az intézet egyik növendéke a katasztrófáról fővárosi tudósítónknak a következőket mondotta el:

— Már Budapest felé közeledtünk és a vonat megszokott zakatolással folytatta útját. Egyszerre irtóztató lökést éreztünk. Mindjárt ezután szivettépő kiáltások hallatszóttak. Tudtuk, hogy rettenetes szerencsétlenség történt. Mindenki igyekezett a kupékból kifelé, hogy láthassa, mi történt a vonattal. Mindenki arra ment, amerre mehetett. Sokan másképp nem tudtak kimenni a kupékból, mint az ablakon keresztül. A nagy sötétség csak fokozta a pánikot. Akik a folyosókon álltak, azok legtöbbszörre mind az ablakon másztak ki. A kocsi padlója leszakadt. Az egyik *Spilka* nevű osztálytársam a leszakadt padlón a földre esett és a kerekek közül mászott ki. Borzalmas sívítás és nyöszörgés hallatszott minden irányból. Az egyik növendék apja, *Gillemol* Arpád, honvéd ezredes, a legnagyobb önfeláldozással dolgozott, hogy kiszabadítsa a roncsok alá került szerencsétleneket, akik nem tudtak kijönni és utasítást adott, hogy a halottakat ne bántásák, hanem inkább siessenek a még élőket megmenteni.

Akik épségben maradtak, azok mind kivették részüket a mentés nehéz munkájából. A tanárok órák hosszat dolgoztak a kocsiknál, hogy a fiukat megmenthessék. A *Ferenc József*-intézet növendékei, akik ezzel a vonattal igyekeztek visszafelé Budapestre, valamenynyien az intézet hetedik és nyolcadik osztályába jártak. *Eltető* Dániel nyolcadik osztályu növendék volt közöttük a legszerencsétlenebb. Ő áldozata lett a szerencsétlenségnek. A tragikus végű tizenhétéves, fiatalember egy erdélyi előkelő családnak egyetlen gyermeke. A súlyosabb sebesültek között vannak *Horváth* István, egy *Abauj-Tordamegyei* özvegy nagybirtokosnak 17 éves fia, *Vermes* Imre szabadkai fiú.

Spilka László és Imre volt hódmezővásárhelyi főispán tizenöt és tizenhat éves fia, a könnyebben sebesültek között, *Podhraczký* Olivér, az orsói főszolgabíró fia és *Beliczay* János, *Beliczay* Tibor biharmegyei földbirtokosnak a fia.

Megindul a hivatalos vizsgálata.

A reggeli órákban érkezett a helyinére *Garády* Sándor vasuti és hajózási főfelügyelő, a vizsgálat vezetője.

Elsőül *Vida* János főmozdonyvezetőt, a bécsi gyorsvonat vezetőjét hallgatták ki. *Vida* a budapesti üzletvezetőség leghíresebb és legjobb mozdonyvezetője, ötvenhárom éves, huszonnyolc éve szolgál és már nyugalomba akart vonulni, de felsőbbbégének felszólítására elhatározta, hogy megmarad szolgálatában a háború végéig.

— Az előjelző készülék — mondotta — az órházról körülbelül hatszáz méternyire van és nem volt megvilágítva, — mikor mellett

elhaladtam. A lámpának vörös színt kellett volna mutatnia. Hetvenöt kilométeres sebességgel robogtam, hogy behozzam a késést. Az előjelző készüléket egyáltalában nem láttam s ezért azt hittem, hogy még nem vagyok az állomás közelében. Tovább száguldottam a vonattal és egyszerre rémültem vettem észre, hogy a vörösen megvilágított főjelzőhöz közeledem. Ugyanabban a pillanatban megláttam a gráci személyvonat mozdonyának két tengeri lámpását is. Ekkor már tudtam, hogy a katasztrófia elkerülhetetlen, de azért minden erőmmel fékeztem. A vonat nagy sebessége következtében az összeütközéskor nagy nyomást éreztem, elvesztettem eszméletemet.

A főmozdonyvezetőnek semmiféle testi baja nem történt.

Pirkhoffer József, a herceghalomi állomás alkalmazottja elmondja, hogy megvilágította az előjelző készüléket.

Az összeütközés Herceghalom állomástól kétszázötven lépésnyire történt. A személyvonat kezdő sebességgel haladt ki az állomásról a menet irányában, a jobb szélső vágányon. Az állomás előtt négy sín pár húzódik végig, az őrház előtt azonban már csak két, ugynevezett fősinpár fut tovább. Az őrház előtt van a sín párok keresztezése. Annak a magyarázata, hogy a személyvonat mozdonya és három vagonja megmenekült, az, hogy ezek ugyanis már elhagyták az állomási vágányt és ráfutottak a fősinpárra, amely menetirányban baloldalt haladt. Míg a többi vagon még az állomási sín páron futott, amely a gyorsvonat menetirány szerinti fősinpárja.

Régen nyolc órakor még gőzölgött a gyorsvonat mozdonya.

A katonák százas csoportokban, vastag drótkötéllel, melyeknek vége a kocsis romjához van erősítve, próbálják megtisztítani a pályát.

A vizsgálat nagy apparátussal folyik. Megvizsgálták az előjelző készüléket is és úgy találták, hogy az előjelző készülékben még pislogott az olajlámpa kanóca. A bizottság legnagyobb meglepetésére egy széndarabot talált az előjelző lámpában, amelynek zöld mutató üvege be van törve. Ennek a rendkívül feltűnő körülménynek okát nyomozza a vasuti és hajózási főfelügyelőség.

Az összeütközést elsőnek Pirkhoffer József írta le, aki az őrtoronyban tartózkodott és észrevette a katasztrófát, meghallotta a rettenetes recsegést és ropogást. A vagonok egy pillanat alatt a magasba torlódtak, a személyvonat kocsijai oldalt estek. A gyorsvonat mozdonyának eleje épen maradt. Dingha János főmozdonyvezető futója, Kis István is sértelesen maradt. Csodálatos módon nem történt semmi baja. A mozdony elő részének hátsó része felugrott, a szerkocsi szakaszokra esett szét, egymásnak tolvadva ezrivel hullottak széjjel lécek, vasdarabok. A következő vagon ugynevezett futárkocsi volt, amelyben a Ferenc József intézetnek a temetésen részt vett növendékei utaztak. A futárvoánat a magasba emelkedett, a szalonkocsi alsó vasszerkezete a kerekekkel együtt áttörte a futárwagon első fülkéjének oldalát. Az összeütközés után a személyvonatnak mozdonya három kocsiával együtt, amelyek legközelebb voltak a mozdonyhoz, tovább tudott haladni. A gyorsvonat ugyanis a személyvonat negyedik vagonjába futott bele. A személyvonat negyedik, ötödik és hatodik kocsija kiugrott a sínekből, a mozdony pedig az első három kocsiával tovább haladt Bieske felé. A személyvonatnak azokból a kocsijaiból, amelyekbe a gyorsvonat

belefutott, az utasok az ablakon át holtan estek ki.

Főképen katonák és asszonyok ültek ezekben a kocsikban, mindegyiknek ruháját vérborította.

Thallóczy úgya a balesetnél magasan felugrott, az összeütközés ereje a kormányzót egész testével feldobta a fülke menyezetéhez, úgy, hogy koponyája négy részre repedt és rögtön meghalt. Az összeütközés ereje kidöntötte helyéből a táviró oszlopokat és az őrház előtti szemafort. A táviró oszlop megsérülése miatt megakadt a távirati érintkezés Győr és Herceghalom között.

Sárospataky dr. főügyész helyettesnek, a pestvidéki ügyészség vezetőjének utasítására Thallóczy Lajos holttestét ma délután háromnegyed tizenkét órakor a pályaudvarról a törvényszéki orvostani intézetbe szállították, ahol a hivatalos bizottsági szemlést fogják tartani. Az említett időpontban zárt fekete halottaskocsi jelent meg a keleti pályaudvar előtt, a kocsiban ezüst veretű barna díofa koporsó volt, ebbe helyezték a holttestet és aztán kivitték az orvostani intézetbe.

Tolnay Kornél a mozdonyvezető mulasztásáról.

Budapestről telefonálja tudósítónk: Este jelentik, hogy a sebesültek száma százkilencvenkettőre emelkedett.

Tolnay Kornél, a máv. elnökgazdátója fővárosi tudósítónknak a vonatkatasztrófáról a következőket mondotta:

— Dingha valószínűleg nem vette észre a szemafort „megállj” jelezését és ezért a nyolcvan kilométeres sebességet csupán husz kilométerre csökkenthette le. A katasztrófát azonban már nem kerülhette el. De a gyorsvonat sokkal lassabban haladt már és ezért a szerencsétlenség méretei csökkentek.

Horváth főfelügyelő, a vizsgálat vezetője a következőket mondotta:

— A bécsi gyorsvonat a megengedettnél nagyobb sebességgel rohant és természetesen megkésett már nem fékezhetett kellő gyorsasággal. Az állomás előtt hétszáz méternyire van az előjelző állomás és állítólag ennek lámpája nem égett. Mintegy négyszáz méternyire következik ezután a második szemafort, amely tilosra volt állítva, de ennek észrevétele már későn történt és mitsem használhatott. Az esetben, hogyha az első szemafort nincsen megvilágítva, akkor is kötelessége lett volna a mozdonyvezetőnek a vonat sebességét csökkenteni, avagy meg kellett volna állítania a vonatot, hogy megállapítsák, mi az oka annak, hogy a szemafort nincsen megvilágítva. A szerencsétlenséget nem okozta, hogy a mozdonyvezető túl van halmozva munkával és kimerült. Az állomáson sem rendeltek el semmiféle hibás intézkedést. A látszat szerint a felelősség kizárólag a mozdonyvezetőt terheli.

A budapesti ügyészséghez az esti órákban küldték be az első hivatalos jelentést a katasztrófáról, amely szerint eddig hatvannégy, hullát húztak ki a romok elől. Ebben a számban nincsenek benn azok, akik szállítás közben vagy később kórházban haltak meg. A hatvannégy halott közül igen sokat nem lehetett agnoszkálni. Az agnoszkált hullák személyazonossága is igen hiányos azonban, miután csak a náluk talált papirokból tudták kitérni megállapítani, sokaknak foglalkozását és pontosabb adatait nem lehetett azokból kivenni. A halottak legnagyobb része katona, két szerb és egy orosz fogoly is van köztük. A katonák közül egy dsidás, a többi nagyobbrészt magyar katona. Néhány asszony és gyermek is meghalt.

Mit tudnak Bécsben.

Bécsből telefonálja tudósítónk: A bécsi Ostbahnhof állomástőnöke közli, hogy máig semmiféle értesítést sem kapott Budapestről a szerencsétlenségről. Tegnap délután az Ostbahnhofon a közönség nagy tömegekben tödült a budapesti vonat elé. Délután hat óra előtt már két különvonatot indítottak el, amelyeken a magyar miniszterek, főrendek, képviselők és mások, akik a temetésen voltak, utaztak vissza. Borzasztóan szorongtak a gyorsvonaton. Annyian voltak, hogy sokan kénytelenek voltak végig az egész utat a folyosón állva eltölteni. A budapesti gyorsvonat lokomotívját Dingha János mozdonyvezető vezette Bruck-Királyhidától. A mozdonyvezetőt kihallgatták, vallomásában azt adta elő, hogy huszonnyolc éve áll a vasut szolgálatában. Mások is igazolták különben, hogy a legkitünőbb mozdonyvezetők egyike. Dingha elmondotta, hogy Győrből hetven kilométer sebességgel jött és Herceghalom előtt nem vette észre, hogy a szemafort „megállj”-t jelez, amit éjjel a zöld lámpának kellett volna jeleznie. A zöld fény azonban nem látszott. Ezért tovább ment és csak akkor vette észre, hogy a személyvonat előtte áll, amikor már egész közel volt hozzá. Ekkor már csak az összeütközés hevességét enyhítette, magát a katasztrófát azonban nem kerülhette el.

Aradi utas a halálvonaton.

A katasztrófális gyorsvonatnak, mint eddig megállapítható volt, csak egyetlen aradi utasa ismeretes. Hanzu Nesztor drogueria tulajdonos napokkal ezelőtt Grázba utazott, üzleti ügyek lebonyolítása céljából. És az itthon előre megállapított elhatározása szerint a temetés után elinduló első gyorsvonattal utarkelt, hogy hazajöjjön. Hanzu felesége ma egész nap a legrettenetesebb bizonytalanságban élt, mert nem tudta, hogy férjével mi történt. Estefelé végre megszólalt a telefon és a budapesti Rémi-szállodának a portása jelentette, hogy Hanzu Nesztor egészségesen megérkezett Budapestre. Az összeütközött gyorsvonat utolsó kocsijában ült és az óriási karambolt szerencsésen túlélt.

IRODALOM ES MŰVESZET.

* A színház hírei. Vasárnapi előadások. Vasárnap, mint rendesen, két előadás lesz a színházban, délután fél négy órakor a népszerűségben felülmúlhatatlan operett, a Mágus Miska kerül színre, a főszerepben Sz. Rontay Boriska, Horváth Mici, Győző, Barics, Polgár stb. Este nyolc órakor rendes helyárrakkal a Tiszavirág pompás operett van műsoron. Híjúsági és népies előadás. Ma szombaton délután fél négy órakor Farkas Imre dr. poétikus diákoperettje az „Iglói diákok” kerül színre, melyben a főszereplők Barics, Járai S., Győző, Várnai, Járai B. stb. Este nyolc órakor rendes helyárrakkal a szezon legnagyobb szenzációja a Névtelen asszony van műsoron. Héttón nincsen előadás. — Kedden Verő György kitűnő operettje, a Szultán kerül színre, teljesen új betanulással. Ez az évke óta pihentetett operett, ma teljesen újdonság számba megy és bő alkalmat nyújt az összes szereplőknek művésztük nagygyógytatásához Z. Váradi Margit, Horváth Mici, Járai B., Győző, Várnai, Járai S. és Polgár kezeikben vannak a főszerepek. A Szultán egymásután három estén marad műsoron.

Komolyan számolnak Bukarest feladásával.

(A második „marne-i“ esata előtt.)

(Saját tudósítók teletjelentése.)

Bukarestből érkező jelentések szerint az oláh fővárosban élénk tempóban defenzív-szervezet alakul ki, de még nem határozták el, hogy Bukarestet tartani fogják-e, vagy önként feladják.

Ha az ellenséges csapatoknak sikerül az Argesu folyót több helyen átlépni, akkor számítani kell a főváros és az erődök önkéntes feladásával,

mert ez esetben nem akarják kitenni Bukarestet az ellenség nehéz ágyúinak. Számítanak azonban arra, hogy Bukarest előtt az Argesu-vonalon nagy esata fog kifejlődni. A francia tisztek egy második marnei csatára számítanak.

A német hivatalos jelentés szerint Mackensen csapatai átkeltek Bukaresttől délkeletre a Dunán és elérték az Argesu alsó folyását. A szerk.

A Ruskij Invalid írja az oláhországi operációkról, hogy Románia komoly fordulat előtt áll. A legkülső vonalon operáló ellenség megkísérli az oláh hadsereg bekerítését, ami a zinniceai és giurgiui átkelés óta lehetőségessé vált. A Perin sziget sűrű erdői elleplezték az ellenség mozdulatait és az oláh csapatok képtelenek voltak a dühös támadások elől kitérni. Az Olt vonal átlépése óta semmi komolyabb akadály nem áll az ellenség előtt, hogy elérje Bukarest erőd-vonalát. Az oláh hadvezetőség sürgős segítséget kért az oroszoktól és amikor az orosz erősítések Dobrudzsába érkeztek, Falkenhayn megkezdte előretörését. Ezzel egyidejűleg Dobrudzsában is megindult a támadás és így az oroszok képtelenek most Oláhországba is csapatokat küldeni.

Stockholmból jelentik, hogy a legutóbbi napokban az Alexandriából, Giurgiuból és Pitestiből vezető utakon szakadatlanul özönlenek a menekülők tömegei, melyek vad pánikban, holtraéhezve érkeznek az erődök körzetébe. A menekülőknek tilos a fővárosba menni és így a helyzetük az erődökön kívül borzalmas. Sokan közülük éhen haltak és számosan meg-

őrültek. Az oláh főhadiszállás ismét Ploestiben van, de a főerőket Bukarest védelmére fordítják.

Első nap a liszthivatalban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ma reggel óta valóságos népvándorlás volt a városi liszthivatalban. Ma kezdődött meg az új rendszerű lisztjegyek kiadása s az első napon a kilenc kerületben, körülbelül ezerkétszáz háztartás részére állítottak ki blankettákat. Nem akarunk ebből az egyetlen számból következtetéseket levonni, de már ma nagy valószínűséggel mondhatjuk, hogy sokkal kevesebb lesz az ellátatlanok száma, mint amennyien ezideig vették igénybe — és ma már egész biztosan állítható, hogy jogtalanul — a város lisztjét. Körülbelül háromezeröttszáz fogyasztónak felel meg a ma kiadott lisztjegy és tekintettel arra, hogy hat napig tart a törzslapok kiállítása, legfeljebb harmincezer ellátatlanról kell a városnak gondoskodnia, míg most ötvenezer éhes szájról gondoskodott a város. Mint lapunk más helyén megírjuk, Kúrthy Lajos báró ma távirati uton arról értesítette a várost, hogy már felemelte a lisztkontingenst hét és fél waggonnal és a legközelebbi kiosztásnál már háromezer métermázsa liszt áll a város rendelkezésére. Remélhető, hogy a közönség ismét teljes adagokhoz jut.

Az új lisztjegyek kiszolgáltatása gyorsan, minden fennakadás nélkül, precízen történt. A liszthivatal első debütje pompásan sikerült, a munkabeosztás minden nehézségtől mentes, úgy, hogy aki felmegy a törzslapjáért, az egy pár pillanat múlva teljesen kielégítve távozhatik. A közönség a sajtó állandó tudósításai révén ugyyszólván elméletben megtanulta az új rendszernek minden nüanszát és gyorsan beleéltte magát a törzslapok rendeltetésébe és ehhez mérten maga is lelkiismeretesen és alaposan igyekszik minden kötelességének eleget tenni. Mint megállapították, alig történt egy-két esetben hibás kiállítás, a háziur igazolása egyetlen egy lapról sem hiányozott. Legfeljebb az okozott egy kevés purparlást, hogy sokan nem tudták mi a kis adag és mi a nagy adag. Azt hiszik, hogy a kisadagot a gyermekek kapják, a nagy adagot pedig a felnőttek. Megfelelőbb lett volna a „rendes“ és „felemelt“ adag megjelölés, mert ebből mindenki tudta volna, hogy ki melyikre tarthat számot, minthogy ezt a kormányrendelet határozza meg. A kis adag a normális kétszáznegyven grammos porciót jelenti, míg a nagy adag a háromszáz grammosat, amelyet a nehéz munkát végzők kapnak.

Ugyanez ma kezdődött meg a cukorjegyek kiosztása is a városházán, de ez már nem ment oly simán, mert igen nagy volt a tolongás, úgy, hogy a kirendelt munkaerő nem győzte és többször félbe kellett szakítani a kiosztást.

Holnaptól kezdve ez is másképp lesz. A cukorjegyet is a liszthivatal fogja kiadni és így mindenki ennek a két fontos élelmicikknek bevásárlására jogosító igazolványt egyszerre kapja kézhez. Minthogy a most folyamatban lévő élelmiszer összeírás következtében a hatóság meg fogja tudni, hogy kinek van készletben cukra, figyelmeztetnek mindenkit, hogy a kinek készlete van, az ne váltsa ki a cukorjegyét, mert rendkívül szigorú büntetés vár rá. Ma is megtörtént például, hogy valaki egy pillanattal előbb maga bejelentette, hogy tizennyolc kilogramm cukra van, szegyenkezés nélkül odament a cukorjegy osztó tisztviselőhöz és átvette cukorjegyét. Ha a polgárság ennyire nem törődik embertársa érdekeivel, akkor a hatóság igazán hiába követ el mindent, hogy a közönség szükségletét biztosítsa.

Thallóczy Lajos.

Thallóczy Lajos élettörténete egyike a legszébb magyar karriereknek. A tudás és szorgalom eleven képe, a hangyamunkásság típusa, a régi szabású okos magyar koponyák egyikének birtokosa volt ez a szürkehajú, tragikus sorsu magyar ur. Csak ezután fogjuk megtudni, — egy idegrázó rettenetes katasztrófa után — hogy mit köszönhet e zajtalan munkásság, sokszor tulszerű nagy embernek Magyarországnak.

Pesten született 1854. december 8-án. Huszonhárom éves korában már egyetemi magántanár volt, bár e katedrán alig jelent meg. Csakhamar kijelölte neki a sors a legjobb utat, amelyen haladva megtalálhatta önmagának a legszebb munkakört: a tudományos buvárkodást s azt a helyet, ahol hazájának a legtöbbet használhatott. Rövid ideig országos levéltári fogalmazó volt, ahol csakhamar annyira kitűnt, hogy a nevezett levéltárnak igazgatója lett. Harminc éves korában, már neves tudós, kinek nem egy munkája forog közkezen s e munkák történetírásunk büszkeségei. Tudományos egyesületeink egymás után sietnek tagjaik közé választani, sőt 29 éves korában a legnagyobb tekintélyű tudományos egyesület: a Ma-

gyar Tudományos Akadémia tiszteleti ki levelező tagságával.

Ekkor történt, hogy a bécsi Teréziánumban üres lett a magyar közjog és történelem tanszéke. Az illetékes helyen a választás Thallóczyra esett, ki ezt a tiszteletet is, mint minden dolgát, komoly mérlegeléssel és tudós rátermettséggel töltötte be.

Pályafutása tulajdonképpen ekkor válik ki a mindennapiságból, a hétköznapi szürkeségből; ekkor kezd igazán emelkedni. Nem protekció, nem stréberség útján, hanem hangya szorgalma és becsületes tudása segítségével kerül innen a közös pénzügyminiszteriumba, ahol a magyar ügyek kormányrudjánál találta meg az őt megillető helyet. Ismételjük: e pillanatban, a nagy közönség, a közvélemény még nem is tudja, hogy e nagy munkásságú férfinak mit köszönhet a magyar politikai világ s hányszor rántotta ki a magyar államfértiak kátyuba fulladó szekerét ez a tragikus sorsu kiváló ember.

Szerbia meghódítása után ennek az országnak a polgári kormányzója lett s egész becsületes munkássága oda irányult, hogy ott is, mint mindenütt, a magyar érdekeknek legyen az istápolója. Hogy kormányzásra termett,

semmi sem dokumentálta jobban, minthogy Bosznia-Hercegovina felvirágoztatásában is neki juttattak oroszánrészt a mindenkori közös pénzügyminiszterek.

Munkássága sokoldalú volt. Ő maga talán irodalmi buvárkodásaira volt a legbüszkébb. Különösen ifjabb éveiben egymásután jelentek meg forrástanulmányok beillő történelmi művei: A kamara haszna. Ragusa és Magyarország összeköttetései okmánytára. Illir cimergyűjtemények, stb. stb. De talán egy sem keltett olyan feltűnést, mint 1884-ben megjelent szenzációs műve: Oroszország és hazánk. Regényt is írt, még pedig igen sikerült történelmi regényt, mely eleinte folytatásokban jelent meg a régi Vasárnapi Ujság hasábjain, hogy aztán könyvalakban szerezzon írójának híveket. A regény címe Bácsy Jakab volt s Delli álneven jelentette meg. A kritika is nagyon kedvezően fogadta.

Ez a zajtalanul munkálkodó, hazája javáért élő és dolgozó férfit érte a gyászos sors, hogy uralkodója ravatalától a saját ravataláig ilyen megrendítő gyorsasággal tegye meg az utat. A nagy magyar elmék közül való volt. Örizzük meg emlékét.

Berlinből Londonba.

(Riporton az angol fővárosban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Berliner Tageblatt előkelő semlegese ismét megszólal és rendkívül érdekes megfigyeléseket közöl a háborús London életéről.

— Angliában — írja — rendkívül leapadt a születések száma és emelkedett a gyermekhalandóság. Mint előkelő orvosoktól megtudtam, erre igen nagy befolyást gyakorol a *municio gyártás*. Körülbelül négyezerháromszáz gyárban készítenek lőszert és rendkívül nagy a női és gyermekmunkások száma. A gyári épületek és a munkások ugyan teljesen újak és az egészségügyi viszonyok is meglehetősen jók, de noha a munkások sokat keresnek és az élet kényelméből egyet-mást megszerezhetnek maguknak, a gyermekeik mégis megérzik ezt az új helyzetet. Felügyelet nélkül vannak, elvadulnak, egész nap az utcán tartózkodnak, bűnösökké válnak és a halálnak is nagyobb aratása van a soraikban, mint volt azelőtt.

— Angol orvosok sokat irnak arról, hogy Anglia lakosságának a halandósága a háboru alatt *lélektani motívumok* következtében is emelkedett. Bánat és aggodalom nagy hatással van az asszonyokra és ezen a révén a gyermekekre. Ez a lelkiállapot vezet az *alkohol évezetre*, ami az angol munkásnőknél már a békeben is aggasztó mérveket öltött. A kormány szigorú rendszabályokat alkotott a pálinkaivás ellen, de ez keveset használt. Rendkívül nagy mértékben befolyásolja az angol lakosság lelkiállapotát a sok *Zeppelin támadás*. Ugyancsak orvosok számolnak be arról, hogy olyan nők, akik átéltek egy ilyen támadást, koraszülöttet hoztak a világra és ami még nagyobb baj, megszűnt náluk az anyatej képződés. Mint-hogy nem szabad este világítani, a munkásosztály, amely későn tér haza a municio gyárakból, nem szellőzteti a lakásait és ez is károsan befolyásolja az életét.

— Természetesen emiatt rendkívül nagy a harag Németország ellen, amelyet még azzal is vádolnak, hogy *járványokat terjeszt*. Néhány hónap előtt Hull és Brisztol tengeri kikötőben, amelyek élénk forgalmat tartanak fenn Indiával, pestis járvány volt. Az orvosok ugyan megállapították, hogy Indiából hurcolták be a bajt, de a nép meg van győződve arról, hogy a *német ügynökök inticiált patkányokat csempészték be, hogy a lakosságot kipusztítsák*. A sajtó nem igyekezett fölvilágosítani a népet, sőt egyik-másik ujság még meg is erősítette ebben az órult hitében. Brisztolban például bebizonyították, hogy a raktárházakban felhalmazott rongyok közt lévő patkányok terjesztették a pestist és mikor kiirtották ezeket az állatokat és elégették a rongyot, meg is szűnt a járvány. A lakosság azonban nem volt felvilágosítható és még ma is abban a hiszemben él, hogy a németek manipulációja okozta a pusztító betegséget.

— A háboru alatt rendkívül elfajult a sűrűn lakott angol szigeteken a *nemi betegségek minden fajta*. Az angolok álszeméremből nem mernek radikális eszközökhöz nyulni és így a szörnyű betegségek napról-napra jobban terjednek, különösen azóta, hogy rendkívül sok színes katona tartózkodik Londonban. Egy előkelő orvos azt mondotta nekem, hogy a frontról hazajövő szabadságosok közt olyan pusztítást végeznek ezek a bajok, hogy ez a háboru egyik legnagyobb tragédiájának nevezhető. A fronton — mondotta az orvos — atyailag gondoskodunk a Tommyről, gyümölcsizzal, meleg ruhával és mindenféle kényelemmel, de itthon megengedjük, hogy védtelenül és vakon pusztulásába rohanjon. A Temse parti éjjeli frontnak sokkal több a sebesültje, mint az Ancre mellettinek.

Saját városukat fosztják ki az oláh tiszték.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Egy ujságíró, aki Nyugat-Oláhországban követi győztes seregeinket, ezeket írja:

November 16-án, a Targuiu harc napján, már megfordultam ebben az első nagyobb városban, amelyet mi Oláhországból elfoglaltunk. Gazdaság és szegénység állanak egymás mellett e város utcáin: kéjlakok és kunyhók. Nagy gazdagság tűnik élénk lépten-nyomon, kevés közepszerűség és sok nyomorúság. A gazdagok elmenekültek, de az oláh tiszték laktak házaikban, ágyaikban aludtak, tányérjaikból ettek, poharaikból ittak. De nem voltak oly tiszták, mint hófehérke a mesében. Megfordultam olyan villában, amelynek minden szekrényét feltörték, átkutatták és a melynek minden zárát leverték. A szegények közül nagyon sokan maradtak a városban. Aggodalmasan, behuzott vállakkal forgolódnak a mi csapataink óriási áradatában s szemekben mintha mindig az az aggodalmas kérdés lebegne: — Mit fognak velünk a barbárok csinálni.

Az egyik törzsnek egy tisztje, akinek hivatalos kötelessége ezekkel a benszülöttekkel érintkezni, egy egész sor kérdést mondott ne-

kem, amelyet a bevonulás első órájában e szegény nyomorultak intéztek hozzá. Reszketve kérdezték: Igaz-e, hogy minket mindnyájunkat derékban ketté fognak fűrészelni? Igaz-e, hogy levágják a fejünket? Igaz-e, hogy az utca lámpásokra fognak bennünket felaggatni s végül igaz-e, hogy az egész Targuiut levegőbe röpitik, vagy felperzsélik? Arra a kérdésre, hogy ennyi badarságot ki mondott nekik, azt válaszolták, hogy ezeket a kivonuló oláh katonák, mint egész bizonyos dolgot állították.

Foglyokkal is beszéltem a városban, akiket a déli hegyek harcaiból hoztak éppen. A benyomás, amelyet rám tettek, összehasonlítva a korábbi harcok foglyaival, nagyon is kellemetlen volt. Ezek az emberek a visszavonulás fáradalmaitól sokat szenvedtek. Nagyon érdekes dolgokat meséltek ezek a déli frontra vezényelt oroszoknak az oláh lakossággal szemben tanúsított bánásmódjáról. Az oroszok szerint inkább úgy viselkedtek, mint hódítók, sem mint szövetséges társak és az a félelem, hogy tartósan itt maradnak, talán még erősebb az oláh foglyok lelkében, mint a bolgároktól és németektől való rettegés. *Szinte kívánják, hogy ezek kiűzzék az oroszokat*. Az egyik fogoly egész nyíltan mondotta: az oroszok, ha csak ki nem üzik őket, mindent megtartanak maguknak s határaik akkor a Kárpátoktól Moldován keresztül a Szereth torkolatáig és a Dunánál a Fekete-tengerig fog húzódni és még a Duna torkolatot is elfogják tőlünk venni.

Megölte a pletyka.

(A halottkém által megjelölt halál ok.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Angliában ugylátszik az emberek már nem sokat törődnek a háboruval, vagy már megunták az ujságok naponta megjelenő hasábos papirgyözelmeit. Akárhogy is van ez, az angoloknak nyilván sok idejük van fölösleges dolgokra. Mert különben nem alakulhatott volna meg a *pletyka elleni szövetség*, amely rövid idővel ezelőtt a Pearsons Weekly című londoni lap szerint megkezdte működését jól kidolgozott alapszabályokkal. A szövetség megalakulását szomorú esemény idézte elő. Egy falusi fiatal lányt szájára vett a pletyka. Tulajdonképpen nem követett el semmi rosszat. De a rossz nyelvek nem hagytak rajta egy makulányi tisztességet se és szegény fiatal teremtés, aki nem tudta elviselni az emberek gonosz pillantásait és csipős megjegyzéseit, önkézzével vetet véget életének. *A halottkém a jegyzőkönyvbe ezt a szokatlan és méltán feltűnő véleményt írta be: „meghalt az utálatos pletyka következtében.”* Így a nyilvánosság is tudomást szerzett az esetről és megalakult a pletyka elleni szövetség, amely a következő szabályzatot dolgozta ki:

A tagsági díj csekély, miután a szövetségnek az a szándéka, hogy tagokul lépjenek be minden társadalmi osztályhoz tartozó emberek, gazdagok és szegények egyaránt. Gazdag asszonyaink épúgy értenek ahhoz, hogy megfosszanak másokat jó hírnevüktől, mint a munkás osztályok asszonyai, akik házuk ajtaja előtt fecsegnek. A szövetség alapítói komolyan remélik, hogy korlátozhatják a pletykát, mert meg vannak róla győződve, hogy a legmegátalkodottabb pletykázók is inkább rossz szokásból teszik ezt, és nem abból az aljas ösztönből, hogy másoknak kárt okozzanak. A szövetség tagjainak fogadalmat kell tenniük, amely szerint ők maguk tartózkodni fognak attól, hogy másokra barátságtalan megjegyzéseket tegyenek, hogy ilyeneket tovább adjanak és még csak meg sem szabad hallgatniok azt, aki ilyen híreket akar elmesélni. Tovább állni valamit, a mit hallottunk, még akkor is, ha tudjuk, hogy a hír igaz, ez éppen olyan rossz cselekedetnek tekinthető, mintha mi magunk gurítottak volna el a követ. E szabályoknak az első tíz esetben való megsértésére büntetést rónak ki, amely egy shillingtől tíz shillingig terjedhet. A tizedszeri kihágás után az asszonyok a javíthatatlanok fekete listájára kerülnek.

A pletyka több bajt okoz — mondják az alapszabályok — mint bármilyen egyéb a földön. Ha a szövetség alapítóiban meg lesz a kellő kitartás és akarat, hogy az eszüknek mindenütt híveket szerezzenek, megbecsülhetetlen szolgálatokat tennének ezzel a köznek. A jó-tékonyt, mint annyiszor, kezdjük most is a saját otthonunkban. Azok, akik a szövetség érdekében nyilvánosan nem buzgólkodhatnak, tegyék ezt meg családjuk körében és határozózzák el, hogy még csak gondolni sem fognak rosszat barátaikról, vagy ismerőseikről. Ha mégis előfordulna, hogy valaki valakiről rosszat mond, rögtön el kell azt felejtetni.

Hyennel töltik Angliában az időt, míg künn a haretéren pergő tűz tombol, ezren és ezren halnak meg. Ezek a szabályzatok nem használnak semmit a járvány ellen, amely éppen Angliában a legelterjedtebb. Legalább erre vall az, hogy mindjárt arra számítanak, hogy valaki tiszszert vét majd a szabályok ellen.

„Nem lehet Mackensent feltartóztatni.“

(Románia elvesztette a játszmát.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Az oláh hadügyminisztérium sajtóosztálya hivatalosan a következő kommunikét teszi közzé:

A román hadsereg visszavonulása az utóbbi napokban nem annyira az ellenséges hadsereg erős helyi nyomása folytán, mint inkább bizonyos, a déli fronton beállott események sztratégiai következményeképpen történt. A visszavonulást Bukarest felé folytatjuk, jelenleg azonban hiányzik minden érintkezés a Kampolungnál álló hadsereggel.

Rendkívül nehéz Mackensen hadseregének gyors előnyomulását feltartóztatni,

miután Alexandria és a főváros között szabad térség van, amely semmilyen természeti akadályt nem nyújt és amelyet az ellenség a Duna vidékéről és a hegyekből hozott csapataival bármikor megszállhat.

Düsseldorfól jelentik: A General Anzeiger jelenti: A központi hatalmak hadseregei délről *alig másfél napi utra vannak Bukaresttől. A Bukarest elleni támadás és a védelmi harc megkezdése minden órában várható.*

Az orosz lapok minden kétséget kizáró módon kijelentik, hogy a román hadsereg külön ellenállása most már felesleges és hasztalan. A román hadsereg számára nem marad más hátra; mint gyorsan beleolvadni az orosz hadseregbe.

Az olasz lapok cenzurált táviratokat közölnek, amelyek szerint a román hadseregek Bukarest előtt vagy mögött utolsó ellenállást fognak megkísérelni. A Secolo szerint a si-

kerre kevés remény van és nézete szerint Románia már elvesztette a játszmát.

A Bukarestből Párisba érkezett utolsó hírek szerint Bukarest főváros szomorú képet nyújt. A lakosság nagy számának menekülése folytán bizonyos városrészek teljesen kihaltak. Az iskolák, szerkesztőségek helyiségeit a katonaság a maga céljaira foglalta le. Számos lap beszüntette megjelenését. Minden órában várják a döntő harc megkezdését Bukarest környékén. Bukarest védőinek helyzetét válságosnak tartják. A román hadsereg vereségeit Franciaországban nemcsak a központi hatalmak fölényének, hanem a román hadseregben uralkodó tiszthiánynak tudják be. A román hadseregben minden katonát, akinek relatív iskolai képzettsége van, tiszthelyettesé fognak kinevezni.

Az első jegyzési napok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az első jegyzési napok eredményéről az ország minden részéből kedvező jelentések érkeznek be. Biztató jel ez arra, hogy a nemzet apraja-nagyja teljes mértékben megérti és átérzi az ötödik hadikölcsön minél nagyobb sikerének rendkívüli jelentőségét, úgy politikai és gazdasági szempontból, mint a háború diadalmos bevégezésének siettetésére való hatásában. A széles néprétegek érdeklődése ezuttal is főleg a már népszerűvé vált 6%-os járadék-kötvény felé fordul. A mi józan, okos és takarékos népünk helyes gazdasági belátása hamar felfogta, hogy ebben a nagy világháborúban, amikor életünk és vagyonunk egyaránt kockán forog, a pénznek nincs odahaza, a ládafiában a helye, sem a takarékbán, amely csak csekély kamatot tud fizetni érte, hanem egyedül az állam kezében, hogy így a hadi szükségletek minél teljesebb kielégítésével a jövő fenmaradásunkat jelentő végső győzelmet az ország részére biztosíthassa. Ma már a legegyszerűbb ember is tudja, hogy pénzt a legbiztosabban és a leggyümölcsözőbben hadikölcsönkötvényben helyezheti el. Azt is jól tudja, hogy a jó kamatra kiadott pénz termékeny, mint az eső és a biztos vagyonosodás útját jelenti, holott a kamatozatlanul otthon heverő pénz olyan, mint a gyümölestelen fa, az ugaron maradt föld, vagy a szárazra került vízi malom. A termés nagyáron történt értékesítése folytán nagy összegek kerültek a széles néprétegek kezébe, amelyek a mai viszonyok közt gyümölcsöző elhelyezést nem tudnak találni. Ezt a legcélszerűbben úgy tudjuk visszavezetni a gazdasági élet vérkeringésébe, ha a hadi járadék-kötvény ismert és népszerű voltát felhasználva, mindennél rábirjuk a népet, hogy az ötödik hadikölcsön hat százalékos járadék-kötvényeit jegyezze. Az 5¹/₂%-os törlesztéses állami kölcsön iránt a tőkepénzes világ igen nagy érdeklődést támaszt.

És ez természetes is, hiszen ez a típus tulajdonképpen 95 koronás áron kerül kibocsátásra és már 1922. évtől kezdve megindul a törlesztése, a mely sorsolás útján történik és a kisorsolt kötvényt az állam 105 K-án, tehát a kibocsátási árnál 10 K-val nagyobb összeggel váltja be. A törlesztéses kölcsönkötvény ennél fogva nemcsak magas kamatot biztosít a tulajdonosának, hanem igen jelentékeny tőketöbblettel is kezegetti, nem szólva arról, hogy ennek a kötvénynek árfolyamértéke minden biztonnyal nagyon kedvezően fog alakulni.

Az Aradi Első Takarékpénztárnál ma a következő jegyzések voltak: Hohensinner Józsefné 1000, N. N. 50, Molnár Mihály 3000, Weisz Lajosné 2000, Nagy Anna 800, Mold Anna 500, Purgly Emil 20,000, Ottenberg Tivadar és neje 15,000, Krausz Henrik 2,000, Herczegh László 14,000, Friedmann és Szenes 10,000, Özv. Balázs Gáborné 20,000, Perjessy László 15,000, Rosenberg Samu 5000, Wilhelm Ignác 10,000, Lambert Johann 8000, Kárász Imre 2000, Özv. Kaufmann Lajosné 10,000, Goldschmidt Mihály 50,000, Fodor Károly 4000, Özv. Deák Dánielné 35,000, Neumann Fülöp 2000 korona. Mai jegyzés 229,350 korona, összes eddigi jegyzések 518,050 korona.

Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál a mai napon 321 ezer koronát jegyeztek. Ebből az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak nyugdíjintézeteinek jegyzése 200 ezer korona, a Magyar Vasutak Kölcsönös Képviseleti Egyesége 85,000 koronát, Kárpáti János gyógyszerész 10,000 koronát jegyzett. Az intézetnél eszközölt jegyzések összege 935,000 koronát tesz ki.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál az összes eddigi jegyzés 270,000 korona. A mai nap folyamán jegyzett: Kárpáthy Mici 5000, Kárpáthy Lajos 5000, Kárpáthy Lenke, Ilonka, Irénke, Klárka egyenkint 5000, összesen 30,000 koronát.

A Viktória Takarékpénztárnál a mai jegyzés 31,000 korona. Összes eddigi jegyzés 83,000 korona.

Nem árthat az orosz fiainknak. (Hoffmann ezredes az oroszok-ról.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Frankfurtból jelentik: A Frankfurter Zeitung katonai munkatársának alkalma volt beszélni Hoffmann ezredessel, a keleti harcokkal vezérkari főnökével, akinek vezetése alatt német, magyar, osztrák és török csapatok, valamint lengyel légionáriusok állanak. Az ezredes már az első pillanatban a kiváló ember benyomását kelti, olyan férfiet, akinél egyezkedésről és engedékenységről szó sem eshet.

— Az ideg, — mondta nevetve az ezredes — az ideig nem egyéb, mint az önmagunkban, a vezérünkben és a csapatokban való bizalom.

Hoffmann ezredes kellemetlen ellenséget az oroszoknak, mert jól ismeri őket az orosz-japán háborúból, amelyet a japánok részén, mint semleges szemlélő tanulmányozott végig.

— A mi csapataink — hangoztatta az ezredes — az oroszokkal szemben mindenütt többségben vannak. Tulerós orosz támadás esetén minden emberünknek csak kissé több orosz kell agyonlőnie, ennyi az egész siker titka.

— Ha az orosz támad, az bennem mindig különleges örömet kelt, csak jöjjön. Attól a pillanattól kezdve, hogy a főparancsnokság átvette az egész harcvezetést, Brüsszlov támadása egy lépést sem haladt többé előre. A nagy támadás teljesen összeomlott és az orosz félmillió embert veszített. Az a szándék, hogy az oroszok óriás embertömeg harcbevetésével mindazt pótolják, amit nélkülöznek, kemény harcokat idézett ugyan föl, de döntő sikerrel sem járt. Ezt a végső eredményt még a bőséges lövészerparázás és az orosz pergőtűz se tudta megváltoztatni.

— Minthogy azonban az oroszoknak óriási embertömege van, természetesen lehetséges, hogy rövidesen újra támadóan törjék harcvonalunk valamely szakasza ellen. Sőt átmenetileg jelentéktelen taktikai sikerre is szert tehet, — mindez azonban mit sem jelent. A mi tartalékunk minden alkalommal újra visszaveri őket. Harcvonalunkban még mindig volt itt-ott kisebb beékelés a Brüsszlov-féle támadás következtében. Ezeket taktikai előretörésekkel mindenütt kiegyenlítettük, ahol a főparancsnokság terve megkívánta. Vonalaink irányának ez a kiegyenesítése az utóbbi időben különféle támadóvállalkozásokkal járt, amelyekről jelentéseink megemlékeztek.

Az oroszoknak azt a neveléses állítását, hogy katonáinknak nincs elégséges téli ruhájuk, az ezredes e szavakkal utasította vissza:

— Hisz én maga meggyőződhetett a téli ruházatról.

A további adatokból pedig fejezi be tudósítását az interjúoló, kiderült, milyen tökéletes gondossággal készítettek mindent elő a katonák jólété érdekében. A vastag fehér szőrme s a kifogástalan cipő, amelyet minden egyes katonán láttam, a leguggodalmasabb anyát is megnyugtathatja, hogy sem a tél, sem az orosz nem árthat fiainknak.

Az „ARADI KÖZLÖNY“

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és dohánytözsdeben. Egyes szám ára 12 fillér.

Fogadta a király a Reichsrath elnökséget.

„Rövidesen elérhetjük a tisztességes békét.“

— Bécsi tudósítók telefonjelentése. —

Mint bécsi tudósítók telefonálja, az osztrák képviselőház elnökségét ma fogadta Károly király és Zita királynő. Az uralkodó pár rendkívül kegyes volt az előtte megjelent osztrák politikusokkal szemben. A Reichsrathnak egy elnöke és négy alelnöke van. Az elnök *Sylvester Gyula dr.* Az alelnökök között van *Pernerstorfer*, a szocialista párt alelnöke, aki pártállása következtében nem vett részt az audiencián.

Sylvester elnök az uralkodó párhoz rövid beszédet intézett, melyben kifejezte a képviselőház legnagyobb gyászát Ferenc József halála felett és biztosította az uralkodó párt a Reichsrath törhetetlen hűségéről és hódolatteljes odaadásáról.

A király megköszönte a hódolatnak ezt a megnyilvánulását és azt a reményét fejezte ki, hogy a parlament nemsokára ismét össze fog ülni gyümölcsöző munkára.

Kifejezte őfelsége azt a reményét is, hogy

a tisztességes békét rövidesen elérhetjük.

A király az elnökön kívül beszélgetésbe bocsátkozott a megjelent alelnökökkel is, kérdőzködött választókerületeik helyzetéről.

Pogacnigg alelnökkel szemben — aki a krajnai lövészek ezredesi egyenruhájában jelent meg — így nyilatkozott, hogy a legkedvezőbb híreket hallotta a krajnai tartományi lövészek vitéz magatartásáról.

— A krajnaiak ebben a háboruban rendkívül hazafias módon viselkedtek — mondotta az uralkodó — és épen ezért nagyon örültem, hogy a vitéz tizenhetedik krajnai gyalogezredet azzal tüntethetem ki, hogy a trónörökösöt nevezhettem ki ezredtulajdonossá.

A királyné is behatóan érdeklődött egyes tartományok gazdasági helyzete iránt a háború folyamán.

Bucsuzáskor a királyi pár az elnökség minden tagjával kezet fogott.

H I R E K.

Gyémánt kalandorból angol sajtó király.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Londonból jelentik: A Reuter-ügynökséget négy gazdag emberből álló társaság 550.000 fontért, az az 13 millió 750 ezer koronaért megvásárolta. A társaság két tagja lord és közülük van sir Jameson is, a hírhedt délafrikai gyémántkalandor.

Anglia gyarmatosító politikájának egyik legérdekesebb alakja Jameson Leander Sbarz, ki sokáig volt az afrikai Fok tartományban gyarmati hivatalnok s az angol érdekek zászlóvivője. Orvosnak készült, a londoni egyetemen tanult, de könnyűvérű hajlandóságai miatt csakhamar elvesztette a szigetországban lábaitól a talajt s Délafrikába vette az útját, ahol a gyémánt lelőhelyeiről híres Cimberleyben telepedett meg. E perctől fogva élete a legérdekesebb rémregényekkel versenyez. A De Burs gyémántbánya társulat szolgálatában harsba keveredik a Matabele afrikai néptörzs főnökével, a Stenleytől is felemlegetett Lombengula királlyal. Ravasz és okos taktikával megszerzi magának e hatalmas törzsfőnök jóindulatát, békét köt vele s csakhamar övé a Matabele országának legjobb gyémánttermő helye. Lombengula király csakhamar elveszti minden hatalmát s a délafrikai angol társulat őt nevezi ki a Matabele-föld helytartójává. Vele szövetségbe, innen tört be 1895 december 31-én Rhodes Cecil 800 fegyveressel Transval közsársaság területére, hogy a gyűlölt köztársaságot Anglia hatalmába hajtsa. A transvaliak azonban a betörő csapatot alaposan megverték, Jamesont foglyul ejtették s Krüger elnök a kalandort kiszolgáltatta Angliának. Anglia azonban ahelyett, hogy megbüntette volna a nem hivatalos vállalkozásért és a határsértésért, nemzeti hősként ünnepelte.

Jameson összekészálta egész Afrikát s értette a módját, hogy a gyémántmezők kincseiből a vámost mindenütt leszedje pmagának. Így óriási vagyont harácsolt össze a világ összes gyémántkalandorainak e mintaképe s így nem

csodálható, ha „a hazugságoknak melegágyát — a hamis hírek gyárát“: a Reuter-ügynökséget megvehette.

Fogadások a királynál.

(Tisza István gróf bécsi tanácskozásai.)

— Bécsi tudósítók telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: Ma délelőtt a király a Burg Sándor-termében kihallgatáson fogadta Hun Pál gróf prágai érseket, majd a Bécsben ülésező püspöki konferencián résztvevő egyházfejedelmek járultak a király elé. Utánuk azok az idegen rendkívüli követségek és katonai küldöttségek mutatták be hódolatukat, akik Ferenc József király temetésére jöttek. Délben az osztrák urakháza és a Reichsrath elnökségét fogadta őfelsége.

Tisza István gróf miniszterelnök ma délelőtt tíz órakor a külügyminisztériumba ment, ahol hosszas tanácskozott Burián István báró közös külügyminiszterrel. A miniszterelnök visszatérve a magyar palotába, fogadta Wédel gróf német nagykövet látogatását. Tisza gróf ma délután 4 óra 40 perckor felesége Tisza Ilona grófnő és titkára *Latinovics Endre* kíséretében visszautazott Budapestre.

Budapestről jelentik: A miniszterelnökségi palotában ma délelőtt nagy tanácskozás volt, melyen a koronázás előkészítésére kiküldött bizottság megállapította a koronázás napjára teendő rendfelfelkészítések. A tanácskozáson, mely tíz órakor kezdődött, megjelent a főkapitányság részéről *Markovics Ince* helyettes főkapitány és *Nagy Károly dr.* detektív főnök.

Amerika Tarnovszky gróf utazásáért.

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Londonból táviratozzák: A Reuter-ügynökség értesülése szerint az angol kormány akkor, amikor megtagadta az osztrák-magyar monarchia új nagykövete számára a szabad utazást Amerikába, arra az álláspontra helyezkedett, hogy ha már a nemzetközi jog ilyen menetlevél kiadását meg is követelné, — amiről azonban szó sincs — a monarchia és Németország washingtoni követének működése a háború alatt tulment a diplomáciai tevékenység határán és így Anglia nem engedheti meg az új követnek elutazását.

Frankfurtból jelentik: Baselből jelentik: Az Havas ügynökség szerint a washingtoni kormány jegyzéket intézett Angliához és Franciaországhoz, amelyben felszólítja a két kormányt, hogy engedje meg *Tarnovszky Adam* gróf osztrák-magyar nagykövetnek Amerikába való utazását.

Szerelemért vallást cserélő egyetemi tanár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nagyon érdekes és romantikus házasság történt a nagyváradi városházán. Délelőtt 11 órakor adta össze az anyakönyvi hivatal a magyar és a horvát házassági törvények meg egyeztetésével *Budomirovics Dusán dr.* professzort és *Morgenstern Boriskát* a zágrábi színház tagját.

Budomirovics Dusán dr. neve nem ismeretlen a horvát tudományos világ és a horvát irodalom ismerői előtt. A fiatal horvát professzor a zágrábi tudományos egyetemen a német nyelv és a filológia tanára, ezenkívül azonban irodalmi téren is működik. Ő a föllendülő horvát irodalom egyik legerősebb logikájú esztétája és kritikusa. Működése rövid pár év alatt olyan sikereket szerzett számára, hogy a zágrábi horvát Nemzeti Színház dramaturgja lett.

A fiatal poétatudósra nagy hatással volt egy nagyváradi leánynak, *Morgenstern Boriskának*, a horvát fővárosi színház tagjának az artistikus szépsége. Kölesönös szerelem eredménye a mai házasságkötés, ameddig azonban sok akadály leküzdésével juthattak. A Szacs-vay-utca középső részén cipész műhelye van a leány apjának s az egész családja zsidó. A szigorúan katolikus horvát világ, — a nagyváradi házasságkötést nem tekintette eleinte jó szemmel. Ez azonban kicsi és könnyen leküzdhető baj volt, a rendkívül művelt, sok nyelvet tudó, muzsikális leány sikere Zágrábban is biztosítottak látszott.

A horvát jog azonban a szigorú osztrák házassági törvények alapján tiltotta a katolikus-zsidó házasságkötést.

Budomirovics Dusán dr. igen gyorsan határozott és cselekedett. Attért a zsidó vallásra és az erről szóló bizonyítványával jelentkezett ismét a nagyváradi anyakönyvi hivatalnál. Ekkor már nem állott újabb akadály az útjukba, a házasság most megtörtént, a szép nagyváradi leányt Zágrába viszi horvát asszonynak az egyetemi tanár.

— Themsebe zuhant angol repülőgép. Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség jelenti: Egyik tengeralattjárónk a napokban a Themse torkolatánál ráakadt egy angol repülőgépre, amely megrongáltan hanykolódott a tengeren. Utasait, két angol tisztet foglyul ejtettük és a repülőgépet megsemmisítettük.

— Gyászistentisztelet. Tegnap Őfelsége temetése napján az aradi görög-keleti szerb templomban gyászistentiszteletet tartottak, amelyet *Baracski Nenád* császári és királyi táborigazgató celebrált és gyászbeszédet is mondott. Jelen voltak a requiemben a hivatalos kiküldötteken kívül Arad város görög-keleti szerb vallású elöljárói, a közönség szép számban, valamint az iskolák görög-keleti szerb vallású tanulói. — Ferenc József király temetése napján, tegnap a pécskai izraelita hitközség is tartott gyászistentiszteletet, melyen a közönség egész intelligenciája megjelent. Az ima után *Reichman Izidor* kántor tartott megható szép beszédet, a nagy király nagy és gazdag érdemeiről.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefon jelentés.

Közelebb vagyunk Bukaresthez, mint az oláhok.

Szótiból jelentik: A hadműveletek Romániában rohamosan haladnak előre. A román hadsereg az egész vonalon teljes visszavonulásban van. A sikrásban ez a visszavonulás vad meneküléssé fajult. Lovasságunk erélyesen üldözi a menekülő ellenséget, amely annyira demoralizált, hogy zászlóaljanként ágyuival együtt megadja magát, mihelyt megpillantja lovasainkat. Az oláh hadseregnek különösen az a része van veszélyes helyzetben, amely nyugat felől Bukarest felé vonul vissza, miután Alexandriából és Giurgiuból előnyomuló hadoszlopaink közelebb vannak Bukaresthez, mint az ellenség. Az oláh hadsereg utolsó mentsvárként nagy csapatokat dobott Giurgiu felől előnyomuló csapataink ellen, de minden hiábavaló volt, a hős bolgár csapatok kedvelt fegyverükkel, bajonettel vetették magukat az ellenségre és véres veszteséget okoztak az oláhoknak.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik este: Az orosz támadások a Kárpátokban változatlan hevességgel folytatódnak. Az ellenség, úgy mint a megelőző napokban, véres kudarcokat szerzett. Romániából még nem érkezett jelentés.

Berlin. A nagyfőhadiszállás este kiadott

— **Baross Ferenc dr.-hoz, Aradvármegye főispánjához érkezett újabb adományok:** Aradvármegyei rokkant alapra: Néhai Kaufmann Mátyás ravatalára szánt koszoru megváltása fejében a Kaufmann család (Györök) 660, Edvi-Ilés Péter, Halmágyesues 10, Alsóbarakony község közönsége 732, Halmágyesuesi állami kőbánya közúti telep gyűjtése 44, Borosbeseni Leőkös Pál asztaltársaság 110, Boros Béla dr. Arad 50, özv. Róth Bernátné Arad 100 korona. Kaufmann Mór györöki lakos ravatalára szánt koszoru megváltása fejében: Hunyady László 5, Butár Agoston 10, Györök községe 50, Tabajdi Gyula 40, Arató Gábor 10, Hamp József 5, Tabakovics Sándor 5, Eichner Adolf 10, Pataki János 10, Schnéberger Márk 10, Cservinszky István 5, Lenkei Péter 5, Sáfrán Emil 40, Klein Béla dr. 10, Rossmann János 5, Masznyik Dániel 5, Székely Árpád 20, Kaufmann Jakabné 20, Borbándi József 5, Hoffmann Károly 5, Pogonyi György 2, Györöki kaszinó 20, Györöki önkéntes tűzoltó-egylet 30, Klósz József 10, Szabó Mártonné 5 korona. — Aradvármegyében elhelyezett menekültek javára: Máriaradnán állomásozó katonaság tisztikara által rendezett jótékonycélu előadás jövedelmének egy része 70, Kornet Péter Arad 20, Kovási község lakossága 268 korona. — Az elpusztult erdélyi falvak újra építésére: Konopy Kálmán dr. Odvos 1000 korona.

— **Wir kommen aus Dünaburg und fahren nach Bukarest**... Néhány héttel ezelőtt német katonák vonultak át Aradon. A pályaudvaron egy német tiszt tette a fehti sokatmondó kijelentést és társai megerősítés képen mondták:

— Ja, aus der Vogesen sind wir ebenso nach Belgrad gefahren...

Mint az Aradi Közlöny mai számából olvasható volt, Mackensen lovassága Bukarest erődjeitől 25 kilométerre van. A német tiszték határozott kijelentése tehát valóra válik. De nem is lehet ez másképp. Amit a németek kimondanak, azt be is tartják. Mintha már látnánk az első hiradást, amit haza küldenek, amely rövidesen valószínűleg így fog szólni:

„Wir sind Gottlob gesund in Bukarest angekommen“...

— **Gazdát oserélt aradi házak.** Robitsek Lajos megvette a Batthyány- és Sárossy-utak sarkán, levő Br. Wasmer-féle egyemeletes házat 85.000 koronáért. Walder Gyula megvásárolta a Kazinezy-utcai volt Müller Károly-féle házat 36.000 koronáért.

— **Keresk. szakoktatás.** (Felnőtték részére.) Könyves. Gépírás. Gyorsírás. Levelezés és számtan. Mérsékelt tandíj. Díjtalan állás-

jelentése: A Somme területen a tüzelés a folyó mindkét partján időnként megélenkült.

Oláhországban előrehaladást tettünk. A dobudzsai sereg balszárnyán meghiusultak ismételt támadásai az ellenségnek, amely újlag páncélos gépkocsikat használ sikertelenül. Monasztirtól északnyugatra, Lunisténél az ellenség előretörését visszautasítottuk.

közvetítés. Volt főkönyvelő vezetése alatt. December 4-én új négy havi tanfolyam veszi kezdetét. Beiratkozások Lázár Vilmos-u. 2.

— **Megnyílt a karácsonyi tárlat a Fischer Nagyáruházban a Szabadság-téren.** Naponta érkeznek szebbnél-szebb játékszerek. A közönség helyesen cselekszik, ha előbb keresi fel a nagy áruházat. Baba-klinika. Gyönyörű baba fejek raktáron. Mesés karácsonyi-diszek. Gyermek-kocsik 50 koronától 200 koronáig. 5628

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

* **Az ezüst kecske.** (Bródy Sándor regénye az Urániában.) Bródy Sándornak egyik legnagyobb sikere fűződik ahhoz a nagyszerű darabhoz, melyet a Vigszínház zsufolt házak mellett tartott sokáig műsorán. A medikus ez, melynek tárgyát a kitűnő író „Az ezüst kecske” című nagy konyvsikert aratott regényéből dolgozott át színpadra. Ugyanezt a regényt most a film számára is felfedezte Fodor Aladár, a Kinoriport kitűnő rendezője. Sokszor volt már alkalmunk megfigyelni, hogy azok a darabok, amelyek regényéből készülnek, igen sok finomságot, értékes megfigyelést, kitűnő helyzeteket kihagynak, ami érthető is a színpad aránylag kis lehetőségei mellett. Ezeket pótolni a legnagyobb mértékben a film hivatott. Itt majdnem olyan határtalanok a lehetőségek, mint a regény kényelmes medrében és ezeket lehetőségeket a legnagyobb mértékben ki is használta a regény filmre alkalmazója. Szerencsés kézzel egyesítette a regény jeleneteit a Medikus lüktető drámai jeleneteivel, úgy, hogy a film együtt hozza a regény és a belőle készült dráma minden értékét. Piri szerepét egy istenáldotta tehetséges színész, Leontie Kühnberg ruházza fel a művészet fényével, Várkonyi Mihály szerepében adja újabb bizonyítékát kiforrott művészetének. A gyönyörű film kitűnő rendezése Kertész Mihály aratottságát dicséri, aki rendezői pályájának egyik legszebb etappe-jához jutott el, „Az ezüst kecske” rendezésével. A magyar termékeknek bizonyára legkeresettebb filje lesz Bródy Sándor némes művészetének ez az alkotása, mely egyaránt szenzációja az irodalomnak és a filmnek. 5

* **Nordisk detektívdráma az Apollóban.** (A méltóságos kalandornő — Rita Sacchetti-vel.) Hogy a közönség mennyire várta a mozik megnyitását, az ma derült ki, amikor az Apolló kapui nyolc napi gyászszünet után ismét megnyitáltak. Ember-ember hátán tolongott mind a két pénztár előtt. A nagy érdeklődéshez ugyan hozzájárult a pompás műsor is. A világiures Nordisk-filmgyár egyik szenzációs újdonsága: „A méltóságos kalandornő” került bemutatásra a bájos és fölötté érdekes Rita Sacchetti-vel. A detektívdrámák egészen új perspektívája nyílik meg ebben az idegizítően érdekes képből, amelylyel a Nordisk-filmgyár is-

mét remekelt. A szövevényes, meglepő fordulatokban gazdag meseszöveget így rövid helyen elmondani lehetetlen. Erre a detektívdrámát igazán azt el lehet mondani: ezt látni kell. A detektívkepen kívül egy ragyogó humorral megírt vigjáték és több apróbb kép mulattatta a premier nagyszámu publikumát. Az új műsor még szombaton és vasárnap megy. 3

* **Ferenc József temetését és a királyi párt vetíti az Apolló.** Az Apolló-színház új műsorának keretében máttól kezdve vetíti az elhunyt nagy uralkodó temetéséről készült legjobb és legrészletesebb fölvételeket, továbbá az új királyi párt is bemutatja. Az utóbbi képet már pénteken is vetítette az Apolló. A publikum zajos ovációval kísérte a kép vetítését. 3

* **Imadkozik a király, hazafias aktuálitás, legközelebb az Urániában.** 5

Teljes lisztadagok kilatásba helyezése.

(Felemelik a burgonya árát.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A város közéletmezési bizottsága ma délután ülést tartott, melyen Angel István dr. főjegyző már a lisztelosztás új rendszeréről tett előterjesztéseket s egyben az új hivatal nehéz és felelősségteljes vezetői állásának átvétele alkalmával a bizottság támogatását kérte.

Angel dr. azt javasolta a bizottságnak, hogy írjon át a tanács a katonai parancsnokságnak, hogy azok a katonák, kiknek hozzátartozóik a városban laknak, ne menázzsi pénzt kapjanak, hanem adják ki nekik kenyérszükségletüket természetben, mert a város nincsen abban a helyzetben, hogy a polgári lakosság részére utalványozott minimális lisztkontingensből a katonákat is ellása kenyérral. Kérdést intézett a főjegyző aziránt is, vajon a vállalatoknál dolgozó orosz foglyok részére 300 grammos nagy adagokat, ami a nehezebb munkát végzők részére van megállapítva, adhatja, vagy pedig a kisadagot utalványozza. Miután a bizottság azon a véleményen volt, hogy a foglyok szintén nehéz munkát végeznek, a nagy adagok utalványozását határozta el.

Bejelentette az elnöklő Lócs Rezső polgármester helyettes, hogy a tanács múlt heti ülésén feliratot intézett az Országos Közéletmezési Hivatalhoz a város lisztkontingensének felemelése érdekében. Erre a felírtat azonban mindeddig semmi válasz nem érkezett s most a városnak mindössze kétszáz zsák lisztje van. Ez a liszt csak a legminimálisabb időre lenne elegendő. Nem érkezett meg a városnak a menekültek részére utalványozandó egy és fél vagon lisztje sem. Táviratilag is fordult a gazdasági hivatal az Országos Közéletmezési Hivatalhoz, hogy valami pótlást kapjon a múlt havi redukált kontingenshez s hogy a menekülteknek lisztkontingensét szintén küldje le. A gazdasági tanácsnok ma táviratot intézett Varjassy Lajos polgármesterhez is, aki tudvalevőleg Pesten tartózkodik, hogy intézkedjék, hogy legalább a pótmennyiséget küldje le az országos hivatal. Epen ezt reterálta a polgármester-helyettes, amikor megérkezett Varjassy Lajos polgármesternek választávirata, melyben tudomására adja a város gazdasági hivatalának, hogy a hét és fél vagon lisztet az Országos Közéletmezési Hivatal a városnak kiutalta. Ezek után tehát december hatodikától kezdve a 75 százalékos lisztmennyiséget fogja mindenki megkapni.

Angel dr. főjegyző a lisztiroda működéséről is beszámolt és ígéretet tett a bizottságnak, azt jelentve ki, hogy ha az ellátatlanok számának redukálása tovább is olyan szépen folyik, mint eddig, akkor a tél folyamán meg-

60 FILLER DOBOZ "LAX" HYGIENIKUS SZIVARKAHÜVELY

ARTIFIKCIUM VÉD-ÉGEGY

1 KÖNYVECSKE-SODORNIVALÓ PAPIR (20 LAP) ÁRA 12 FILLÉR

fogja tudni oldani az elosztás kérdését úgy is, hogy mindenki pontosan meg fogja kapni a régi száz százalékos adagot. Ehhez azonban a legfontosabb kellék az, hogy a kinek akármilyen kevés készlete van, az ne titkolja azt el.

A város részére ötezer kiló borsó érkezett, ezt felosztják a kereskedők között és 1 koronáért fogják adni kilóját. Kileneven zsák rizse is van a városnak és a sertésvágásra való tekintettel ennek felét, negyvenöt zsákot szintén kifogják osztani. Egy fél kilót kaphat mindenki a hatósági üzletekben 1 korona ötven fillérért. Egy vagon cukrot a napokban kapott a város és ezenkívül három vagon kiutalása jelezve van. A juhokból a napokban próbavágást fognak csinálni, ha a húst veszik, akkor a juhokat rendszeresen fogják vágni. Igéretet kapott a város illetékes helyről arra nézve, hogy a gyári munkások tizenhárom számú üzletét külön fogják ellátni úgy a lisztel, mint a szükséges más élelmiszerekkel. A polgármester a miniszteri rendelet értelmében a burgonya árát nagyban huszonkét fillérben s kicsinyben huszonnégy fillérben állapította meg. Az aradi ipar és kereskedelmi kamara ebben a kérdésben véleményt nyújtott be, kifejtve, hogy a burgonya kereskedőknek ma huszonegy és fél fillérjükből van, úgy, hogy a huszonkét- és huszonnégy filléres áron nem adhatják. Nem lehetetlen tehát, hogy ez az oka annak, hogy Aradon burgonya nincs. A polgármesternek azonban módjában lenne a burgonya árát nagyban huszonnégy fillérben, kicsinyben huszonhat fillérben megállapítani s így ekkor talán nagyobb mennyiségű burgonya is kerülne a piacra. A bizottság elhatározta, hogy ebben az értelemben előterjesztést fog tenni a polgármesternek.

Az egész országban 24 fillér a burgonya, épen Aradon kell magasabb árakat megszabni? Még az egész háború alatt egyetlen egyszer

sem történt meg, hogy a polgármestert élelmiszeik árának leszállítására kérték volna fel. Miért nem kér egyszer a polgármester szakvéleményét a fogyasztó közönségtől is?

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. december 2-án szombaton:

Déután 4 óra kezdéssel helyárrakkal:

Iglói diákok.

Operette.

Este 8 órakor rendez helyárrakkal

A) Bérlet.

A) Bérlet.

Névtelen asszony.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi december hó 1-től új előfizetést nyitottunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy óra	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy óra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

Értesítem

igen tisztelt üzletfeleimet, hogy

uri szabóságomat

Kazinczy-utca 5. sz. alól

Batthyány-utca 37. sz. alá

helyeztem át.

Hauptvogel Ferenc

uri szabó mester. 3887

135

koronáért egy finom téli öltönyt.

180

koronáért egy finom téli kabátot mérték után készít

Hauptvogel Ferenc

férfi szabó mester

Batthyány-utca 37. szám. 3887

Aprított tölgyhulladék

tüzifa

ismét kapható 8149

Laendler Aladár

gőzfűrésztelepén.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.

Peppo hintőpor 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésről vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat

nyerünk

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik a szájlüveget deszinficálja, utólag igen kellemes. Ára egy porcellán-szelencének 80 fillér.

renti szerek kizárólagos készítője és egyedül nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrássy-tér 22. sz. (Megyeháza mellett.)

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző gyógybor, vérszegények, labadozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer, linom fűszeres ízű, zsongitó, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbeteg részére és ott, ahol a condurongó kéreg javulva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

184:

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Villamos szerelőket

azonnali belépésre

K E R E S

a hőmezővásárhelyi villamtelep. Ajánlatok fizetési igények megjelölése mellett említett telephez küldendők.

Ócska, használt ólomcsöveket

és egyéb

ólomtárgyakat

megvételre keresünk.

Aradi nyomda részvénytársaság.

Kenyérrendelés.

F. hó 1-től 6-ig történik a liszthivatalban a B. igazolványok átadása, valamint a kenyér- és lisztszükséglet bejegyzése. Ezért figyelmeztetjük a t. Közönséget, hogy az előjegyzésnél gondoskodjék a szükséges mennyiségű kenyérről!

Tudvalevőleg ha 100 kgr. lisztet szerez be a háztartás, úgy abból 3/4 részt használ fel kenyérnek és csak 1/4 részt tésztnak. Ezen arány tartandó tehát szem előtt a B. igazolványok bemondásánál, hogy a t. Közönség kenyérrel kellően legyen ellátva.

Már most elvállaljuk a kenyér előjegyzést az egész 12 hétre, a hét barmely napjára

- Forray-utcai,**
- Hunyadi-utcai,**
- Kossuth-utcai,**
- Leiningen-utcai,**
- Gróf Tisza István-uti,**

Gáj-i elárusító helyeinken való kiszolgálásra és gondunkat fogja kepezni, hogy a rendelt napon mindenki a kenyeret meg is kapja. Az előjegyzés összes eladási helyeinkre Gróf Tisza István-ut 28. sz. alatti telepünkön **mindennap** eszközölhető, a kiállított B. igazolványok bemutatása és a szelvények lefejtése ellen.

A kenyér kifizetése az átvétel alkalmával történik. — Aki idejében gondoskodik előjegyzésről, nem fog sohasem kenyérben hiányt szenvedni.

Arad, 1916. december hó.

Dózsa kenyérszár.

9420—916. absz.

Hirdetmény

a III. oszt. keresetadóra, a bányaadóra és a nyilvános számadásra kötelezett vállalkozók és egyletek adójára vonatkozó kiszámítás iránti javaslatokat tartalmazó lajstromok közzététele és az adókiivetés körüli eljárás tárgyában.

Az adókiivető bizottság elé terjesztendő adókiiszámítási javaslatokat kiűntető lajstrom 8 napra a városházánál 1916. november 29. től december 7-ig kitéletvén, szokai mindenki megtekintheti és az őt vagy másokat illető adójavaslatokra nézve észrevételeit megteheti. Ezek az észrevételek a fent. határidő alatt írásban a kir. pénzügyigazgatóságnál, utóbb az adókiivető bizottságnál — melynek tárgyalásai 1916. december 9-én d. e. 9 és fél órakor a pénzügyi palota, I. em., 17. ajtószám alatt tartatnak — terjeszthetők elő.

Az adókiivető bizottság ülésel nyilvánosak lévén, ott minden adózó megjelenhetik.

Az adókiivető bizottság végzésének kihirdetése után az érdekelt adóköteles félnek jogában áll az ülés folyama alatt előszóval az iránt nyilatkozni, kívánja-e az ügyet és ha igen, mely oknál fogva, a felszólamlási bizottsághoz felelteszteni.

Az adóköteles fél a tárgyalásnál jelen volt, a felelteszés indokait írásban 8 nappal határidő alatt adhatja be.

Az adóköteles fél a felszólamlási bizottságnak határozata ellen akár előszóval, akár írásban panaszt emelhet.

A panaszt a felszólamlási bizottság határozatának kézbesítésétől számolva, de 15 nap alatt kell a kir. pénzügyigazgatóságnál benyújtani (bejelenteni) és fellebbezést a magyar kir. közigazgatási bíróság határoz. A panasznak halasztó hatálya nincs.

Kelt Arad, 1916. november 28-án.

Arad sz. kir. város adóhivatala.

29521—1916.

Hirdetmény.

A m. kir. honvédelmi miniszterium 22190/Eln. 20/1916. szám alatt kelt rendelete szerint az épületek fedésére felhasznált vörösrézanyagot (réztetők, más vörösrézből készült alkatrészek, úgymint kupolák, tetőparkányok, díszítések, tető lefolyó csatornák) továbbá a villámhárítók vörösrézanyagát, amennyiben ez az anyag a törvényhatóságok, községek, testületek, valamint magánosok tulajdonát képezi, a jelen §. utolsó bekezdésében említett kivétellel, a jelen rendelettel hadicélokra igénybevetettek jelentette ki.

Az igénybevétel kiterjed azokra a vörösrézből készült alkatrészekre és villámhárítókra is, amelyek nem vörösrézzel fedett épületeken vannak. Az igénybevett rézanyagot másként, mint a jelen §. harmadik bekezdésében meghatározott módon sem elidegeníteni, sem feldolgozni nem szabad, de annak az ingatlanal együtt való elidegenítése korlátozás alá nem esik.

Az igénybevett vörösrézanyagot, tulajdonosa a jelen rendelet kihirdetésétől számított négy héten belül, szabad megegyezés alapján a terület szerint illetékes katonai parancsnokságnak eladhatja.

Az állam és egyházak tulajdonában lévő épületek vörösrézanyagára vonatkozólag külön intézkedés történik.

Az 1. §-ban meghatározott igénybevétel alól, fontos okok fennforgása esetén, a m. kir. kereskedelemügyi miniszter felmentést adhat, aki, amennyiben a vonatkozó kérelem az épület különös művészeti vagy történelmi becsévei indokoltatnék, határozatát a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, Horvát Szlavonországok területére nézve pedig Horvát-Szlavon-Dalmátországok bánjával egyetértőleg hozza meg.

Ha az igénybevett vörösrézanyag átadása, valamint a katonai igazgatás által fizetendő térítés tekintetében a tulajdonos és a katonai igazgatás között az 1. §-ban meghatározott időn belül megegyezés nem jön létre, a vörösrézanyagot a katonai igazgatás cseréli ki.

A kicserélési munkálatok megkezdése előtt a vörösrézanyag értéke és a kicserélési munkálatok költségei az 1912. évi LXVIII. t. c. 24. §-a értelmében megbecsültetnek, amely eljárásban a tulajdonost vagy meghatalmazottját meg kell hívni.

Abban az esetben, ha a kicserélést, akár az igénybevétel végrehajtásának folyamán, akár szabad megegyezés alapján a katonai igazgatás fogadatosítja, a katonai igazgatás megfelelő új fedésről, vagy kicserélésről tartozik gondoskodni, a fedési és kicserélési munkálatokat az épületek megérvő állapotának fenntartására való lehető legnagyobb figyelemmel tartozik végrehajtani és az ezekkel a munkálatokkal az épületen okozott mindennemű kárt kártérítéssel tartozik.

Aki a jelen rendelettel hadicélokra igénybevett vörösrézanyagot a jelen rendelet eitenére elidegeníti, vagy feldolgozza, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kintagást követ el és két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőr. büntetőbírósnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik. Horvát-Szlavonországokban a kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint erre hivatott hatóságok járnak el.

Ezen rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Arad, 1913. évi november hó 20.

A városi tanács.

Fagydagánatok FRIGIN.

szintetetésére legjobb szer a

simulasztására, így vizsgálatosság biztos meg-

Ara ecsettel és tisztással 1 korona.

Legfájdalmasabb tyukszemétő

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ara használati utasításai együtt 1 korona.

Poloskák

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A batorokat nem rongja, még a potóit is kiirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő

állandó fekete színtre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 3 korona 40 fillér.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Árpád** gyógyszer-tárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Apollo Színház.

December 2., 3., 5., 6., szombat, vasárnap, kedd, szerda
bemutatásra kerül:

A király temetése Wienben.

Az előadások hétköznap 5, 7 és 9 órakor, vasárnap 3, 5, 6, 8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatólagosak. Vasárnap a 6, 8 és 9 órai előadásra is számított jegyek adatnak ki. 41

Apró hirdetések:

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.
Minden szó hirdetés ára 8 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.
A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.
A legkisebb hirdetés ára 1 korona.
Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.
Hirdetéseket délután 1/2 óráig veszünk fel.
A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

„Egy másik árva szív”-nek levele van a kiadóban. 6176

I. jobban van, és csókokat. Újvölgy-háromkötől. 6189

„Diskréció”-nak levele van a kiadóhivatalban, kérem átvenni. 6186

Aradi lányok, kékeszeműek,
Vigyázzatok, figyeljétek! Van Aradon két szép gyermek, akit eddig nem szerettek. Ha valaki tehát lenne, aki minket megszeretne, így írjon a kiadóba: „Szerelemes a nap a holdba.” 6001

Lakást keres.

2 huzrozott szoba, fürdőszobával, december 15-re vagy január 1-re keresetük 2 személy részére. Kazinczy-u. 2., I. em., ajtó 4. 6184

Alkalmazást keres.

Fűszer-, vas- szakmában járatos kereskedő segéd azonnali beépítésre kereset. Cím: Friedmann Izidor, Jelmagyasszacs. 6179

Ügyvédi irodában
megbízható, kezdő gépirónó csekély fizetésű állást keres. Cím a kiadóban. 6182

Deutsches Fräulein
sucht Stelle zu 1-2 Kindern, über den ganzen Tag. Adresse in die Administration. 6188

Alkalmazást nyer.

Megbízható, ügyes
mindenes főzönő azonnali felvételét Gróf Aponyi-körút 8., földsz. 2. 6181

Irodásnő
perfekt magyar-német, ki gyors- és gépírásban teljesen gyakorlott, nagyobb illetékekkel azonnali beépítésre kerestetik. Ajánlatok „Megbízható” jelölge alatt a lap kiadóhivatalába keretnek 6187

Varrónő,
házzhoz, ki costumöket is készít, keresetük. Címek „Costumvarrónő” alatt a kiadóba leadni keretnek. 6185

Folyó év
december hó 15-ikére házmenesteri állás töltendő be. Bővebbet erre vonatkozólag Rákóczi-utca 1. szám, I. emelet. 6139

Szakácsnő,
ki éves jó bizonyítványokkal rendelkezik, uri háznál december 1-re alkalmazást nyer. Cím a kiadóhivatalban. 2000

Nyomdász-tanulónak
felvételt két fiú, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Üzletek.

Jömenetelt vegyeskereskedés és keresma eladó vagy bérbeadó, esetleg házzal együtt. Ugyanott egy tábori vaságy eladó. Cím a kiadóhivatalban. 6035

Gyógyászat.

Hehs Vasas chinaborn.
Szuverén szer vérszegénység, sápkór, szédülés, a vérszegénységből eredő idegbajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak, láz, általános gyengeség ellen. Páratlan vérképző és vérjavító, biztos óvszer maláriás fertőzések és minden infektívól eredő meg-beleegedés ellen úgy felnőtteknek, mint gyermekeknek. Ára 3 kor. Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Vétel és eladás.

Carmen, Hoffmann mesét
és más teljes opera kinyomatok 40 fillérért kaphatók Deák Béla könyvkereskedésében, Forray-u. Telefon 902. 6071

Jó harban lévő
használt ponyvák megvételre kerestetnek. Cím: Rubinstein Mór, Minorita-palota. 6150

Tábori dobozok,
leveles-lapok, levelek és papírúruk nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság tér 1. Telefon 308. 601

Új butorhitel!
Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyéneknek kölcsön, és részletfizetésre szállított Garai Károly bel. cég butorüzletében Aradon, Asztalos Sándor-utca 5. sz. 913

Különteje.

Klissontmiklós
felől jövő vonatban találtatott néhány női fenykép. Tulajdonosa átveheti Karolina-utca 5. alatt. 6180

A drága vanilliat

teljesen pótolja a pompás zamatu Vanillon, egy zacskó ára 10 fillér. Cukrászoknak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 12

Tyukszem

és minden bőrkeményedés ellen biztosan ható szer, Hehs gyógyszerész tyukszem-tapasza. A legmegrógatóbb tyukszem a tapaszt párnapi használata után leválik, a győtrő fájdalom azonnal megszűnik. Ára 60 fillér, Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár Arad. 12

Intelligens

pénztárnoknőt
keresek,

kinek jó kézírása van.

Nagy Farkas,
Arad. 6175

828—1916. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a vásártéren levő utnak a védőtöltéstől a vásárállás bejárójáig terjedő 780 □ méternyi résznek kövezése iránt folyó év december hó 4-én d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Kikiáltási ár 5000 korona.

Bánatpénzzül leteendő a kikiáltási ár 5%-a készpénzben, vagy elfogadható értékpapírokban.

Am arlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet résztvenni.

Az írásbeli ajánlatok lezártan az arlejtés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénznek letételei igazoló nyugta mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési és műszaki felté-

telek a gazdasági tanácsnok úrnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1916. évi nov. hó 20-án tartott üléséből.

A gazdasági széke.

**Hadmentes
főgépészt,
fűrész mestert
és bognárokat
keresek.**

A fűrész mester a fűrészelt áru osztályozásában alapos gyakorlattal bírjon. Ajánlatok eddigi alkalmazás és fizetési igények megjelölésével

Mahier Mihály, Pankota
cimre küldendők. 6177

**Aranyat
és
Ezüstöt**

legmagasabb áron vesz,
vagy becserél; ngyszintén
régiségeket vesz és elad

Losonczy Lajos
óras és ékszerész üzlet
ARAD, Szabadság-tér.
Telefon 864.

**Ujságmaculatura
ismét kapható kis és
nagy mennyiségben.**

Bővebbet a kiadóhivatalban.